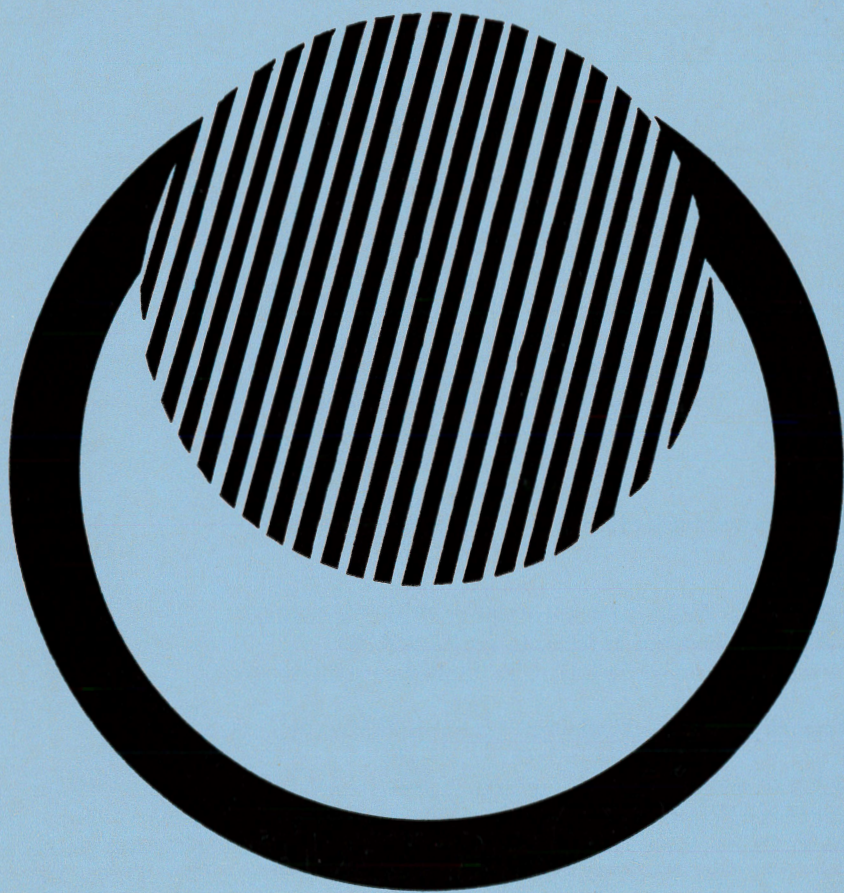

Katsaus

KULTTUURIKESKUS
KRIITTINEN KORKEAKOULU

1.1975

• KULTTUURI • POLITIIKKA • TALOUS •

KATSAUS

Julkaisija: Kulttuurikeskus Kriittisen Korkeakoulun kannatusyhdistys ry.

Toimittajat:

*Raimo Ruottu (päätoimittaja), Käppöstie
03100 Nummela, puhelin 913-22870*

*Osmo Jokinen (toimitussihteeri), Hakaniemenkatu 3 A 32,
00530 Helsinki 43, puhelin 713 212*

Toimitusneuvosto: kannatusyhdistyksen johtokunta

Tilaushinnat 1975:

22 mk/vuosikerta

11 mk/puoli vuotta

Maksun voi suorittaa postisiirtotilille 71556-0.

*Irtonumeroita à 4 mk myy Rautakirja Oy (Helsingin, Turun
Tampereen, Jyväskylän ja Oulun lehtipisteissä) sekä Porthanian
paperikauppa ja Kirjavintti Helsingissä.*

Osoitteen muutokset:

Marjaleena Ruottu, Käppöstie

03100 Nummela, puhelin 913-22870

Kuusi numeroa vuodessa

Kolmas vuosikerta

KULTTUURIKESKUS KRIITTINEN KORKEAKOULU

Perustettu 1968

Osoite: Rudolf Steiner -koulu, Lehtikuusentie 6, 00270 Helsinki 27

Puhelin 410 141 (maanantaisin ja tiistaisin klo 17—18.30)

Sihteerit: Raimo Ruottu (pääsihteeri), Ulla Sinkkanen (taidesihteeri)

Kulttuurikeskus Kriittisen Korkeakoulun kannatusyhdistys ry.

Jäseneksi voi liittyä maksamalla jäsenmaksun 10 mk/vuosi postisiirtotilille 168371-4.

Johtokunta: pj. Reijo Wilenius

jäsenet: Aulis Aarnio, Ilkka-Christian Björklund, Pentti Malaska, Antti-
Veikko Perheentupa (vpj.), Jussi Raumolin, Ville Repo, Eila
Sandborg, Martti Tuomola

Sihteeri: Marjaleena Ruottu, Käppöstie

03100 Nummela, puhelin 913-22870

VEROT JA TULONJAKO

Pääjohtaja Laaksosen ja päätoimittaja Ruotun keskustelu 2. 1. 1975

Raimo Ruottu: Inflaatio on tällä hetkellä sekä Suomessa että muualla maailmassa eräs visaisimmista ongelmista. Se kytkeytyy varsin olennaisesti myös verotuskysymyksiin. Lähes puolet Suomen bruttokansantuotteesta kulkee ns. julkisen sektorin eli valtion, kuntien ja valtion yritysten kautta erilaisten verojen, maksujen ja liiketoimien muodossa. Tämä osuus kasvaa jatkuvasti, joten julkinen valta voi vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten talous Suomessa kehittyy. Tärkeimpiä vaikutuskeinoja on veropolitiikka. Periaatteessa veroista päättää eduskunta eli kansa eduskuntapuolueiden välityksellä — verohallituksen tietojen ja työmarkkinajärjestöjen sopimusten pohjalta. Miten paljon verohallitus pääsee nykyisin vaikuttamaan veropolitiikan muotoutumiseen?

Mikko Laaksosen: Verohallitus on yksi niistä paikoista, jossa veroasioita mietitään ja valmistellaan. Työnjako meidän ja valtionvarainministeriön vero-osaston kesken on se, että me hoidamme verotuksen teknillisenä tapahtumana ja varsinainen verolainsäädännön valmistelu tapahtuu vvm:n vero-osaston toimesta ja nimissä. Verolainsäädännön uudistaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, ellei sen käytännön sovellutusta ja toteutusta tunneta, joten me olemme kyllä mukana tässä valmistelutyössä ja meidän miehemme ovat jatkuvasti mukana erilaisissa työryhmissä. Verohallituksesta annettujen säädösten mukaisesti meillä on niin ikään oikeus ja jopa velvollisuuskin tehdä aloitteita havaitsemiemme epäkohtien oikaisemiseksi ja tätä aloiteoikeutta me olemme pyrkinneet aktiivisesti käyttämään.

Ruottu: Asetan kysymyksen täsmällisemmin. Otetaan neljä instanssia: verohallitus, tasavallan hallitus, eduskunta ja työmarkkinajärjestöt. Mikä on näiden todellinen tärkeysjärjestys, kun veroista päätetään?

Laaksosen: Eduskunta tekee muodollisesti lopullisen päätöksen, mutta eiköhän tuohon pidä sanoa, että ensimmäisenä on hallitus ja työmarkkinajärjestöt yhdessä, sen jälkeen tulevat sitten muut. Verohallitus voidaan huoletta jättää viimeiseksi.

Verorasituksen kasvu

Ruottu: Verorasitus kasvaa jatkuvasti voimakkaasti. Esim. vv. 1960—70 kansalaisten tulot kasvoivat 282 %, mutta tuloveron määrä kasvoi 666 %. Viimeisimmät tarkat tiedot ovat vuodelta 1973. Tällöin yksityisten henkilöiden veronalaiset tulot lisääntyivät 19 %, mutta maksetut verot kokonaisuutena kasvoivat 29 %. Tulo- ja omaisuusveron kertymä oli peräti 36 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

1974 ja 1975 kasvu tulee olemaan hieman pienempi, kun verotaulukkoja tarkistettiin — ensimmäisen kerran vuoden 1966 jälkeen. Tarkistukset ovat kuitenkin vähäisiä verrattuna inflaation ja veroprogression aikaansaannoksiin. Vanhan taulukon mukaan valtion tulo- ja omaisuusveroa olisi tänä vuonna kertynyt yli 2 mrd mk enemmän kuin viime vuonna, nyt niitä kerätään vain runsaat miljardi mk enemmän. Tätä kutsutaan 'verohelpotukseksi'.

Noudatettu veropolitiikka kiihdyttää väistämättä inflaatiota. Kuinka paljon tästä verorasituksen kasvusta palautuu veronmaksajalle tulonsiirtoina ja välittöminä palveluksina ja kuinka suuri osa menee hallinto- ja muihin menoihin?

Laaksosen: Yhdyn toteamuksiisi verorasituksen kasvusta — näin on. Ottaen huomioon ne velvoitteet, joihin valtio on sitoutunut, valtio ei ole katsonut voivansa helpottaa verorasitusta enemmän. Tästä johtuu että noudatettu veropolitiikka varmasti ruokkii inflaatiota. Näkeehän sen aivan selvästi siitä, miten työmarkkinajärjestöt suhtautuvat palkankorotusvaatimuksiaan asettaessaan.

Hallintokustannukset nousevat tietysti yhteiskunnalla aivan samoin kuin ne nousevat muillakin inflaation myötä: palkat nousevat, kiinteistöjen vuokrat nousevat jne., joten hallinto nielaisee tietysti aika suuren osan siitä. Mutta kaikki loppu palaa erilaatuisina tulonsiirtoina kansalaisille, sillä ei tuolle valtioparalle mitään näytä jäävän.

Nyt pidetään kovaa meteliä siitä että valtion kassassa on rahaa. Arvostellaan sitä, että perustetaan investointirahasto, johon siir-

retään tietty määrä miljoonia ja vaaditaan, että nämä miljoonat pitäisi jakaa kansalaisille takaisin. Minä väitän että ne erilaisina palveluina palaavat sieltä kansalaisille. Tasapuolisestiko vaiko hyödyttäen joitakin kansalaisryhmiä lienee sellainen kysymys, joka aina on kiisteltä. Jotkut väittävät, että investointirahastoon siirrettävät rahat eivät hyödytä tavallista kansalaista, vaan menevät teollisuusponsareitten taskuun — vasemmalta on tällaisia väitteitä kuulunut.

Kunnallisverojärjestelmä

Ruottu: Näillä väitteillä lienee osittain kätettäkin. — Tulo- ja omaisuusvero on kaksijakoinen: valtionvero ja kunnallisvero. Vuonna 1960 valtion osuus yksityisten henkilöiden tuloveroista oli n. 27 %, 1970 se oli yli 40 %. Kunnallisveron osuus laski samana aikana 73 %:sta 59,5 %:iin. Koska vain valtionvero on progressiivinen, valtion osuus lisääntyy, kun taas kuntien osuus supistuu jatkuvasti ja niiden talous huononee. Kunnalliset veroäyrit vaihtelevat tällä hetkellä 12:sta 22:een penniin siten, että pienissä ja köyhissä kunnissa verotus on kovempaa, vaikka saadut palvelut ovat vähäisempiä. Samanaikaisesti kuntien velvoitteet lisääntyvät nopeasti, samoin velvoitteiden täyttämiskustannukset. Miten arvioisit tätä nykyistä kunnallisverojärjestelmää, olisiko syytä muuttaa sitä jotenkin?

Laaksonen: Kunnat ovat tämän inflaation kourissa kehnommassa asemassa kuin valtio, koska kunnanvero ei ole progressiivinen. Valtion menot kasvavat inflaation myötä, mutta eivät ne kasva progressiivisesti niin kuin tulot. Myös kuntien menot kasvavat inflaation myötä, vaikka eivät lisäänty progressiivisesti. Kunnilla ei siten ole muuta mahdollisuutta kuin nostaa äyrin hintaa, niin kuin nyt on tapahtunut. Muistaakseni v. 1967 Kekkonen esitti ajatuksen että kuntien verotulojen per asukas pitäisi olla samat. Tämöien tilanne on esim. Norjassa, jossa valtionapujen saaminen on sidottu kunnallisen veroäyrin hintaan — ne heilahtavat tavottomasti alaspäin ellei kunnan äyri ole riittävän korkealla. Ja siellä on aivan tasainen äyrikehitys. Tähän mielestäni meillä pitäisi myöskin päästä.

On pahuksen väärin, että me täällä etelässä saamme sentään 14—15 pennillä melkoisen määrän kunnallisia palveluksia, joita sit-

ten jossain 18—20 pennin hintaisessa kunnassa ei saada nimeksikään. Pitäisi päästä siihen, että olisi yksi veronkantaaja, se yksinkertaistaisi muutoinkin tätä verotusta ja sen jälkeen jaettaisiin sitten tuo raha per nenä. Kunnat saisivat omien tehtäviensä täyttämistä varten per capita näin ja näin paljon rahaa, ”härskäisivät sillä sitten parhaaksi katsomallaan tavalla”. Tämä ajatus ei tietysti koskaan mene läpi, koska etelässä on väkeä, etelässä on halvat äyrihinnat ja kansanedustajien valtaosa on näistä halvan äyrin kunnista ja kansanedustajat katsovat, että he ovat velvollisia vartioimaan äänestäjiensä etuja.

Toisaalta näitä köyhiä kuntiakin voisi sormella osoittaa. Jokainen pienikin kunta roikkuu kynsin ja hampain itsemääräämisoikeudessaan ja olemassaolo-oikeutuksessaan kiinni. Mitkään järkevät perusteet eivät näytä tehoavan siihen, että ne yhdistyisivät suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Aina vain sanotaan, että se on köyhyyden jakamista, ettei se siitä parane jos kaksi köyhää yhteen menee. Mutta kylmaar se vähän auttaisi ja joissain tapauksissa paljonkin. Mutta me olemme sikäli ihana kansa, että meillä kuntien rajat ovat yhtä pyhät kuin valtakunnan rajat — joskus tuntuu että pyhemmät.

Verouudistus ja tuloerot

Ruottu: Valmistellessaan verouudistuksia tasavallan hallitus on esittänyt, että ’verohelpotusten’ tarkoituksena on parantaa ennenkaikkea pieni- ja keskituloisten ihmisten asemaa. Kun hallitukselta on kysytty, ketkä ovat keskituloisia Suomessa, on seurauksena ollut melkoinen hämmennys. Mutta hallituksen taholta on virallisesti todettu, että 50.000 mk vuodessa ansaitsevat henkilöt kuuluvat keskituloisiin. Hallitus ei siis näytä tietävän, minäkälaisia tuloja kansalaiset ansaitsevat. Onko verohallitus siitä tietoinen?

Laaksonen: En minäkään ole sen enempää tietoinen. Kai tuolta verotilastoista voisi katsoa, mikä on keskimääräinen veronalainen tulo. Meillä on vuoden 1973 tiedot, lasketaan ne sieltä ulos.¹

Ruottu: On tunnettu tosiasia, että Suomessa tuloerot ovat Euroopan suurimpia. Kaikkien tulonsaajien ylin viidennessä, eli hyvätuloi-

¹ Haastattelun tarkistuksen yhteydessä Laaksonen liitti tähän taulukon, jonka mukaan tulonsaajien keskimääräinen veronalainen tulo vuonna 1973 oli 13.013 mk — mukaanlukien 540.000 koululaista, eläkeläistä ym.

sin kansanosa, saa noin puolet kaikista tuloista ja alin viidenne alle 5 %. Tuloista ja tuloeroista puhutaan kuitenkin hyvin epämääräisesti. Tämä johtunee nykyisin harjoitetun tulo- ja veropolitiikan luonteesta sekä siitä, että halutaan tietoisesti ylläpitää eräitä vanhentuneita käsityksiä eri tulonsaajaryhmien välisistä ja sisäisistä tuloeroista.

Useimmiten keskituloista puhuttaessa harhautetaan kansalaisia käyttämällä mittaria keskimääräistä tuloa, joka tuloeroista johtuen on paljon suurempi kuin keskivertokansalaisen tulo. Keskivertokansalaisen tuloa kuvastaa parhaiten ns. mediaani eli tulonsaaja, jota enemmän saa puolet kansalaisista ja jota vähemmän saa myös puolet. Seuraava esimerkki valaisee asiaa: Tulonsaajien keskitulo v. 1973 oli 13.900 mk, jonka perusteella tein pikalaskelman lähtien noista tuloeroista. Sen mukaan keskivertokansalainen (eli mediaani) sai vuonna 1973 tuloa yhteensä alle 10.000 mk/vuosi. Tällöin mukana laskelmassa ovat tietenkin myös eläkeläiset ja osapäivätyöläiset, sillä onhan heidänkin eletävä.

Useimmat ihmiset saavat kuitenkin kaikki tulonsa palkkojen muodossa. Jos tarkastellaan siis vain palkkatuloja, v. 1973 keskipalkat olivat noin 14.000 mk/vuosi, mutta keskivertopalkansaaja sai arvioni mukaan runsaat 10.000 mk vuodessa. Hallituksen verouudistusten yhteydessä mainittu keskitulo koskee tietenkin vuotta 1975. Tänä vuonna arvioni mukaan keskitulo palkansaajaa kohden tulee olemaan suuruusluokkaa 17.000 mk vuodessa, mutta mediaani jää alle 14.000 markan.

Luvut ilmaisevat siis bruttotuloja, kun niitä vähennetään verot ja lisätään tulonsiirrot, saadaan keskivertokansalaisen käytettävissä olevat tulot selville.

Nämä luvut eroavat varsin paljon julkisuudessa esitetyistä käsityksistä keskituloisista kansalaisista. Eroavatko ne myös olennaisesti verohallituksen tiedoista?

Laaksonen: Kuinka keskitulo voi olla niin pieni, kun jatkuvasti julistetaan sitä, kuinka raudoittajat saavat 7.000—10.000 mk/kk. Tosin rakennusalan miehet sanoisivat, ettei niitä miehiä ole kuin kaksisataa koko Helsingissä. Mutta 20—30 mk tunnilta maksetaan kirvesmiehelle, ja sitten puhutaan tällaisista keskituloista. Keitä ovat nämä ihmiset, kun minimipalkka on tällä hetkellä 800

mk/kk ja risat päälle. En nyt mene väittämään, että laskelmasi on väärä, mutta...

Ruottu: Pikalaskelmani osoittaa vain suuruusluokkaa. Minä väitän kuitenkin, että jos keskivertopalkansaajan (mediaani) tulot lasketaan verohallituksessa aivan tarkkaan, niin vuonna 1975 veronalainen vuositulo on joka tapauksessa alle 15.000 mk eli runsaat 1.200 mk/kk.

Laaksonen: Siis hämmästyttävää. No hyvä, me laskemme sen täällä.² Itse kysymykseen minun täytyy sanoa, että kyllä minä olisin ollut valmis yhtymään tähän hallituksen taholta lausuttuun, että keskituloisia ovat 50.000 mk vuodessa ansaitsevat ihmiset. Mutta nyt täytyy muistaa, että kun hallitusryhmien puolesta on näin lausuttu, niin on tarkoitettu lähinnä yhteisverotettavia aviopuolisoja eli siis kahta ansiossa olevaa.

Ruottu: Nyt ollaan kuitenkin pyrkimässä vihdoin eroon tästä yhteisverotuksesta. Mutta onko verohallitus sitten tietoinen, kuinka suuri osa nykyisestä tulo- ja omaisuusveron kertymästä tulee niiltä ihmisiltä, joiden yhteisverotettavat tulot ovat korkeintaan 50.000 mk vuodessa?

Laaksonen: Sieltä tulee hurjan paljon. Olemme kyllä tietoisia siitä, mutta en pysty sanomaan tarkkaan. Selvitän sen samalla kuin nuo muutkin avoimet kysymykset.³

² Verohallituksen laskelman mukaan keskimääräiset veronalaiset tulot vuonna 1973 olivat eri tulonsaajaryhmissä (osa-aikatyöntekijät mukaanlukien):

Palkansaajat	14.377 mk
Maatilatalouden harjoittajat	10.103 mk
Liikkeen- ja ammatinharjoittajat	21.093 mk
Eläkeläiset	6.480 mk
Kaikki tulonsaajat yhteensä	13.013 mk

Vuonna 1974 tulonsaajien keskitulot olivat verohallituksen mukaan 15.225 mk ja vuoden 1975 enusteen mukaan 17.500 mk.

(Verohallitus ei laskenut tarkasti. Luvut ovat keskiarvoja, jotka — nykyisten tuloerojen vallitessa — ovat huomattavasti korkeampia kuin keskivertokansalaisten tulot. Toim. huom.)

³ Tarkistuksen yhteydessä seurasi taulukko:

Tulojen ja omaisuuden perusteella suoritettujen verojen sekä veroluonteisten maksujen suhteellinen jakautuma tuloluokittain vuonna 1972. (Yhteisverotettavat aviopuoliset yhtenä yksikkönä.)

Tuloluokka mk	Tulovero 1972 %	Kunnallis- ja kirkollisvero, sosiaaliturva- maksut %
0 —23.999	29	49
24.000—59.999	53	44
60.000—	18	7
Yhteensä	100	100

Tutkimukset puuttuvat

Ruottu: Tuloerot Suomessa ovat siis jatkuvasti pysyneet varsin suurina huolimatta siitä, että hallitus toisensa jälkeen vakuuttaa pyrkivänsä tuloerojen kaventamiseen. Erityisesti palkansaajien tuloeroista ei ole julkaistettu yhtään täsmällistä tutkimusta, vaikka kaikki tietävät myös palkkatuloissa erojen olevan suuria. Mistä johtuu se, että tuloeroista ei ole käytettävissä selkeitä tutkimuksia, vaikka niiden kaventaminen on jatkuvasti eräs veropolitiikan tärkeimpiä tehtäviä, jota julistetaan hallitusohjelmissa.

Laaksonen: En tiedä onko tuloerojen kaventaminen ollut verotuksen tärkeimpiä tehtäviä, tosin niitä on pyritty kaventamaan. Mutta veropolitiikan ensimmäinen tehtävä — jonka jälkeen ei tule mitään ja sitten on pitkä väli ja sitten tulevat vasta muut — on tietysti valtion fiskaalisten tarpeiden tyydyttäminen. Kaikki muu on sekundääristä. Myönnän että tulojen uudelleen jakaminen on aika keskeinen asia, josta vähän puhutaan. Ihmettelen muuten itsekkin sitä, että minkä vuoksi palkkaeroista ja tuloeroista muutoinkin ei ole tehty semmoista tutkimusta, että voitaisiin sanoa, että näin tämä homma on. Silloin kun Kettil Bruunin ja Antti Eskolan kirja ”Taloudellinen valta Suomessa” ilmestyi, niin Koivisto ja Linnamo käyttivät puheenvuoroja tällaista tutkimusta vastaan ja toivat esiin mm. juuri osa-aikatyöntekijät, eläkeläiset ja muut semmoiset, mutta siihen se sitten jäi. Olisi varmasti paikallaan että tällainen selvitys tehtäisiin.

Kun puhutaan ansaittujen tulojen jakautumisesta, niin kyllähän siinä tietysti palkkatulot painavat tavattoman paljon, sillä erään seikan olen ollut panevinani merkille tässä verottajan työssä. Kun olen katsellut veroilmoitusmateriaalia, olen voinut todeta, että yrittäjäkunnan suuri enemmistö näyttää ansaitsevan erittäin vähän. Kun on kysymys sellaisista yrityksistä, joissa yrittäjä itse sijoittaa työpanoksensa siihen ja jonkun verran pääomaa, niin monasti käy kyllä niin, että kun alan ammattimies siirtyy vapaaksi yrittäjäksi, niin verotuksessa hän ilmoittaa vähemmän kuin mitä hän aikaisemmin oli palkansaajana hankkinut. Joten pitkälti kai nämä tuloerot ovat juuri palkanansaittajien tuloeroja.

Sanoit, että ne ovat pitkään pysyneet en-

nallaan. Yhteiskunta, valtio ja kunnat ovat melkoisia palkanmaksajia ja ne ovat noudattaneet tätä solidaarista palkkapolitiikkaa Liinamaan ykkössopimuksesta vuodesta 1968 lähtien. Tänä aikana valtion ja kuntien virkamiehistön palkkoissa on tapahtunut vain sovitut korotukset. Yksityissektorilla sen sijaan on tapahtunut kaikenlaista nousua. Sitä on siellä täytynyt tapahtua aika paljon, jos keran tuloerot eivät ole solidaarisesta palkkapolitiikasta huolimatta kaventuneet. Valtiolla muuten alkaakin tilanne olla se, että on kyseenalaista hakeutuuko valtiolle enää riittävästi johtavia virkamiehiä tulevaisuutta varten. Se on kysymys, joka kannattaa esittää.

Tiedon pimittäminen aiheuttaa kateutta

Ruottu: Nyt on jo vuosia sanottu noudatettavan solidaarista palkkapolitiikkaa ja ilmeisesti se valtiolla ja kunnilla toimii jotenkin. Sen toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin tarkkoja tutkimuksia nykyisistä tuloista ja tuloeroista. Tällä hetkellä, kun täsmällisiä tietoja ei ole, kansalaisille annetaan sekavia ja osittain harhauttavia tietoja. Tiedän kyllä vaikeudet, joita liittyy tuloerojen tutkimiseen. Mutta tutkimusten puuttuessa täydellisesti, tässä täytyy olla takana jotain muuta kuin saamattomuus tai tutkimuksen vaikeus. Ymmärtääkseni tilanne johtuukin enemmän siitä, että hallitukselle ja sen takana oleville poliittisille puolueille strategiset ammatti- tai tulonsaajaryhmät ovat sellaisia, joille tuloerotiedot olisivat varsin epäedullisia. Jos näin ei olisi, niin ilman muuta niistä olisi tehty jo monta täsmällistä tutkimusta.

Tällainen tiedon pimittäminen aiheuttaa kateutta ja katteettomia vaatimuksia eri tulonsaajaryhmien keskuudessa. Nykyisin tosiasiassa varsin suurituloisetkin ammattiryhmät esiintyvät pieni- tai keskituloisina ja tämä jopa vahvistetaan hallituksen edustajien puheenvuoroissa esittämällä mielettömiä lukuja keskituloisista. Niiden seurauksena lähes kaikki palkansaajaryhmät kuvittelevat olevansa pahasti jäljessä tulokehityksessä. Mikä on seuraus tästä?

Ne ryhmät joilla on jo ennestään suhteellisen korkeat tulot ja voimaa saada vaatimuksensa läpi, korottavat tulojaan jopa kaksin- tai kolminkertaisesti verrattuna ”solidaarisiiin” tulospimuksiin, joiden perusteella

muut, useimmiten pienipalkkaiset, saavat lisäpenninsä. Usein tällaiset ylimääräiset korotukset vielä piilotetaan palkkatilastoissa, jotta muut tulonsaajaryhmät eivät hermostuisi. Mistä arvelet johtuvan sen, että täsmällisiä tutkimuksia tuloeroista ja tulokehityksestä ei tehdä, vaikka ainoastaan tarkat tiedot voivat olla järkevän tulo- ja veropolitiikan perusteena.

Laaksonen: Verohallituksen osalta synnä on se, että meillä on paljon töitä ja meillä on tällaisia asioita varten vain kaksi tutkijaa, jotka ovat niin kiinni kaikenlaisessa valmistelutyössä, että heiltä on vaikea vaatia tällaisia selvityksiä. Mutta vaikka meidän tilastojamme niin kovasti moititaan, niin suht vähällä vaivalla kaiketi olisi tietoja saatavissa.

Ruottu: Tulo- ja omaisuusvero on ainoa progressiivinen verotusmuoto, jolloin vain sen avulla voidaan välittömästi kaventaa tuloeroja. Vuonna 1973 yksityiset henkilöt maksoivat tulo- ja omaisuusverosta 88,7 % ja osakeyhtiöt 8,9 %. Vuonna 1968 vastaavat osuudet olivat 74,3 % ja 20,4 %, ja 50-luvun puolivälissä osuudet olivat suurinpiirtein yhtäsuuria. Ovatko yhtiöiden voitot pienentyneet vastaavasti?

Laaksonen: Tähän voidaan vastata ilman muuta kieltävästi — yhtiöiden voitot eivät ole näin paljon pienentyneet. Kehitys selittyy inflaation myötä lisääntyneillä nimellisansioilla ja tietysti oma syynsä on myöskin muuttuneella lainsäädännöllä ja jossain määrin tietysti yhtiöiden voitto-osuudellakin. Inflaatio on tuonut yhä enemmän nimellisansioita palkansaajille ja kun veroasteikot eivät ole muuttuneet, niin sieltä on kahmaistu yhä enemmän.

Onko tällainen kehitys oikein vaiko ei? Tietysti jokainen meistä mielellään jättäisi verot tunteettoman, sieluttoman osakeyhtiön tai osuuskunnan maksettavaksi ja pääsisi itse mahdollisimman vähällä. Yhtiöt kuitenkin pyrkisivät siirtämään maksamansa verot hintoihin ja pitkälti onnistuisivat siinä. Kysymyksessä olisikin silloin välillinen verotus, me itse maksaisimme nuo verot korkeampien hintojen muodossa. Mikäli näin tapahtuisi vain kotimaassa, asia olisi OK. Mutta nämä verot rasittaisivat yhtiöiden kilpailuasemaa, silloin kun ne joutuvat kilpailemaan ulospäin tai vastaamaan kilpailuun jota muualta harjoitetaan tännepäin. Kehitys on samanlaista

Pohjoismaissa ja näin on asianlaita muissakin läntisissä markkinatalousmaissa.

Lisäksi yhtiöt maksavat veroluonteista maksua suorittaessaan sosiaaliturvamaksuja, jotka tänä päivänä rasittavat varsinkin työvaltaista yrittäjätoimintaa enemmän kuin aikaisemmin. Yhtiöltä on tietysti se raha pois, maksaa sen veroina vai kohonneina sosiaaliturvamaksuina.

Verot ja työn motivaatio

Ruottu: Verotuksen progressio puree yhä laajempia kansalaisryhmiä. Raju inflaatio ja progressio tukevat toisiaan ja valtiota. Suomessa progressiosta on vasta nyt nostettu iso häly, kun se alkaa koskea kipeästi yhteiskunnan uusiin voimaryhmittymiin, hyväpalkkaiseen ammattitaitoiseen työntekijöihin. Siksi hallituskin vähitellen korjaa verotaulukoita.

Nythän progressio saattaa viedä suurimman osan sekä palkan korotuksesta että mahdollisesta työpanoksen lisäyksestä. Onko verohallitus harkinnut muunlaista verotusmenettelyä, joka ei aivan niin tiukasti rankaisisi työn motivaatiota? Ilmeisesti sekä verotajalle että koko kansakunnalle olisivat tärkeitä ihmiset, jotka viitsivät tehdä töitä.

Laaksonen: Ne olisivat puhuksen tärkeitä, varsinkin kun työtä näyttää olevan paljon tekemättä. Minusta asiaa ei ole oikein ymmärretty, kun meillä opiskelijoiden vähennys-oikeutta nostettiin 2000 mk:aan. Tällä tavalla pystytään pitämään opiskelijat hieman kauemmin kesällä työssä, se on tärkeä asia. Mutta ei se ole lähes tulkoonkaan niin tärkeä asia kuin se, että ammattimiehet kieltäytyvät ylitöistä sen takia, ettei ole enää motivoitua ansaita enemmän. Siinä ollaan vakavan tosiasian edessä ja kaikki pitäisi tehdä, jotta tästä päästäisiin eroon. Väitän, että ammattitaitoinen työmies herkästi kieltäytyy työstä, katsoo että hänen ei kannata sitä tehdä, viimeistään silloin kun puolet hänen *lisäponnistusta* vaativasta lisäansioistaan menee veroihin.

Minä olen sitä mieltä, että ansaittua tuloa ei saisi kohdella niin ankarasti verotuksessa kuin sitä nyt kohdellaan. Toisaalta yhteiskunta tarvitsee tulonsa, sillä on sitoumusta, joihin se on ajettu — ne on lunastettava joka tapauksessa. Meidän pitäisi tulevaisuudessa harkita, mitä me vaadimme ja

ihmisten pitäisi pysähtyä miettimään että kannattaako heidän ottaa maksaakseen tuon tai tuon epäkohdan poistaminen, joka merkitsee lisää veroja. Ennenkaikkea meidän pitäisi päästä myöskin siihen, että me verottaisimme muutakin kuin tuloa.

Me verottajat tunnemme sen tuskaantuneisuuden, joka ihmisissä vallitsee tätä korkeata tuloverotusta kohtaan. Sen takia en näe mitään muuta mahdollisuutta meillä kuin antaa verotuksen painopisteen siirtyä nykyistä enemmän kulutuksen puolelle. Me emme voi tehdä poikkeusta yleismaailmallisesta säännöstä, että tuloverolla on vissi kattonsa ja jos se katto puhkaistaan, yhteiskunnasta tulee levoton ja siitä tulee työnhaluton. Tämä sääntö pitää paikkansa sekä slaaveihin että germaaneihin, niin idässä kuin lännessä ja ihmettelen, jos tämä suomalais-ugrilainen väki tekisi poikkeuksen.

Sanotaan, että kaikkein köyhintä verote-

taan silloin kun kulutusta verotetaan, mutta esim. peruselintarvikkeet on vapautettu liikevaihtoverosta alkutuotevähennysten kautta. Minusta se on oikein. Onko joitain muita sellaisia välttämättömyyshyödykkeitä, jotka vielä pitäisi koettaa vapauttaa, en osaa sanoa. Mutta kovin paljon hyödykkeitä ei tietysti voida liikevaihtoverotuksesta vapauttaa, koska luksusta ei juuri ole ja sitä käytetään niin hurjan vähäsen, ettei sieltä mitään kerry. Kenkiä, housuja, paitoja, leninkejä — niitä meidän on pakko verottaa ja keskituloisia palkansaaajia, näin on asianlaita. Meidän pitäisi myös antaa jonkinlainen tunnustus sille juurevalle kansanosalle, joka laukkaavasta inflaatiosta huolimatta jaksaa kieltäytyä kulutuksesta ja säästää. Kieltäytyessään nykyistä ankarammin verotetusta kulutuksesta se saisi myöskin verohuojennuksen ja tätä juurevaa kansanosaa me tarvitsemme. Ei nouse asunnot ja tehtaات ellei säästetä. □

Sanskrit-tekstejä suomeksi

Suomennokset Marja-Leena Teivonen

Herran laulu — Bhagavadgita

Herran laulu on kokoelma ajatuksia, jotka koskevat ihmisen maallista elämää ja tuonpuoleista kohtaloa.

Bhagavadgita — hindujen raamattu — on tärkeä lukijalle, joka haluaa perehtyä Intian kirjallisuuteen, filosofiaan ja kulttuuriin.

146 s. nid. ovh 29,40 mk

Seitsemän upanišadia

Upanišadeihin — alunperin salaisoppia — on kiteytynyt vanha intialainen viisaus: elämänfilosofia ja mytologia.

Upanišadeja on runsaasti, mutta nyt käännetyt seitsemän kuuluvat neljäntoista vanhimman ja tärkeimmän joukkoon.

108 s. nid. ovh 28,00 mk

KIRJAKAUPOISTA TAI SUORAAN POSTIENNAKOLLA

Oy Gaudeamus Ab

p. 90 - 625 700

INFLAATION SYISTÄ JA SEURAUKSISTA

Syksyllä 1974 järjestettiin Kriittisessä Korkeakoulussa kolmen tilaisuuden sarja, jossa tarkasteltiin inflaation syitä ja seurauksia. Oheisena julkaistaan kaksi alustusten perusteella tehtyä kirjoitusta, jotka lähestyvät aihetta varsin erilaisista näkökulmista. Jussi Raumolin selvittelee inflaatiota laajassa perspektiivissä sekä historiallisesti että erilaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa. Seppo Kykänen Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta käsittelee inflaatiota ja tulopolitiikkaa.

”He eivät kaikki kuolleet, mutta kaikki saivat tartunnan” kerrottiin muinoin ruton iskiessä ja tämä sanonta sopii myös nykyiseen maailmaan, jossa inflaatio iskee totaalisesti mutta eriarvoisesti yhteiskuntaan. Saksalainen kirjailija Hans Fallada saavutti 1920-luvulla maailmanmaineen kirjallaan ”Kleiner Mann, was nun?”, jossa hän kuvaa inflaation köyhdyttämän kaulusköyhälistön kurjuutta katkeran luokkataistelun maailmassa. Ilmeisesti tästä kirjasta otetaan pian uusintapainoksia, kuten niin monesta muusta 1920-luvun kirjasta.

Mikä sitten on inflaatio, tämä kaikkialla tiedostusvälineissä kummitteleva peikko? Tämä hyvin vanha ilmiö on nimellisesti hyvin uusi, sillä tämän vuosisadan alun tietosanakirjat eivät tunteneet tällaista ilmaisua. Tavallisesti inflaatiolla tarkoitetaan nykyään rahan arvon heikkenemistä. Mutta tuijotettaessa pelkästään rahaan sorrutaan helposti ns. monetääriiseen illuusioon.

Jos inflaation syitä aikoo syvällisesti selvittää, on syytä irrottautua rahaan tuijottamisesta, ja katsottava tarpeita ja resursseja. Näkisin inflaation ennen muuta syntyvän tarpeiden kasvaessa yli käytettävissä olevien resurssien. Tämä ristiriita voi välittyä rahan arvon huononemisena, mutta se voi vallita myös hintojen pysyessä melkoisen vakaana kuten esim. nykyään sosialistisissa valtioissa,

joissa inflatorinen paine ilmenee jonotuksena, tavaroiden loppumisena ja säästötilien kasvuna. Jos Suomessakin nyt siirryttäisiin nopeasti tiukkaan hintasäännöstelyyn, alkaisivat tavarat ennen pitkää loppua kaupoista.

Erilaiset enemmän tai vähemmän vallitsevat talousteoriat esittävät nykyään erilaisia syitä inflaatiolle. Uusklassiset monetaristit puhuvat rahan liiallisesta tarjonnasta. Keynesiläiset tarkastelevat liiallista kysyntää tai kustannuspainetta. Marxilaiset käsittelevät pääomaa kasaavia monopoleja, jotka siirtävät kustannukset työtätekevien maksettaviksi. Strukturalistit näkevät, että tuotannon kehittymättömyys, sektorimuutokset ja pullonkaulat synnyttävät tarjonnan niukkuutta ja toisaalta kustannuspainetta. Ja ulkomaankaupateoriat kertovat, jos kertovat, kansainvälisen rahajärjestelmän tasapainottomuuksista, keinottelusta, tuontikustannusten noususta ja mahdollisesti myös liiallisesta vientikysynnästä inflatorisina lähteinä.

Inflaatio, tarpeet ja raha

Kaikki nämä näkemykset ovat nykyään varmasti omalta osaltaan oikeita, mutta ne ovat samalla yksipuolisia. Inflaatiota tulisi tarkastella totaalisena ja moniulotteisena yhteiskunnallisena ilmiönä ja kytkeä se paitsi taloudelliseen myös psykologiseen, sosiaaliseen, poliittiseen ja ekologiseen ulottuvuuteen. Ja historiaan, sillä nykyinen voimakas inflaatio ei ole ainutkertainen. Vertailulla pääsee aina syvempiin näkemyksiin kuin pelkästään omaan aikaan ja hetkeen pysähtymällä.

Historialliset esimerkit osoittavat, että varsinakin rappeutuvissa kulttuureissa on inflaatio erityisen voimakas. Niin yksityisillä kuin julkisilla tarpeilla on taipumus kasvaa voimakkaasti ja vastustamattomasti. Toisaalta työhalu ja varsinaista tuottavaa työtä tekevien ihmisten osuus vähenee. Verotus kiristyy, kun byrokratia paisuu paisumistaan. Tuhotuhlaus kuten asevarustelu ja sirkushuvit

imee suunnattomasti resursseja ja luonnonvarojen rajallisuus saattaa asettaa kasvulle rajoja. Tässä yhteydessä on syytä puhua tarpeiden inflaatiosta eli sivilisaatioinflaatiosta. Rooman imperiumin rappio on erityisen hyvä esimerkki sivilisaatioinflaatiosta ja sen tuhoisista seurauksista.

Tällaisella tarpeiden inflaatiolla on kytkentänsä rahaan. Jo Aristoteles huomasi, ettei rahan mahdollistama tarpeiden kasvu näytä tuntevan mitään kattoa. Rahan avulla voidaan taloutta laajentaa, mutta metallirahan kaudella laajentaminen oli kaivoksien tuoton rajaama. Yhtäkkiset arvometallien määrän lisääntymiset kuten Amerikan kaivosten valloitus renesanssin aikana saattoivat synnyttää voimakkaita inflaatioita. Historian ensimmäinen paperirahakokeilu mongolien hallitsemassa Kiinassa epäonnistui sen irtipäästämisen rajun inflaation johdosta; paperi ei sinänsä perimmäisesti inflaatiota aiheuttanut, mutta se mahdollisti vallitsevien inflaatiopaineiden voimakkaan purkautumisen.

Länsimaista taustaa

Länsimailla paperirahan käyttö on suhteellisen uusi keksintö ja ensimmäiset kokeilut 1700-luvulla päättyivät melko nolosti. Ranskan vallankumouksen jälkeisten suurten sotien aikana leviteltiin kaikenlaisia papereita ja inflaatio oli raju. Viime vuosisata ei ollut sen sijaan inflatorinen. Vaikka yksityiset ja julkiset tarpeet kasvoivat rajusti, ne olivat varsin alhaisia verrattuna nykypäivään. Tuotanto kasvoi voimakkaasti teollisen mullistuksen ansiosta ja eurooppalaiset valtasivat uusia resursseja käyttöönsä ympäri maailmaa. Kultakanta sääteli kansainvälisen talouden tasapainoja. Aika oli hyvin poikkeuksellinen.

Kaikki muuttui suuressa eurooppalaisessa sodassa, jota myös ensimmäiseksi maailmansodaksi kutsutaan. Uuden pitkäaikaisen ja totaalisuuden sodan rahoitus synnytti kaikissa sotaikäisissä maissa suunnattoman liikakysynnän, joka purkautui hintoihin heti sodan jälkeen. Inflaatio saavutti tähtitieteellisiä lukemia vallankumoussotien Venäjällä ja poliittisen sekasorron, raaka-aine- ja ravintopulan ja sotakorvauksien vaivaamassa Saksassa. Lokakuussa 1923 oli Saksassa yli 10 000 ihmistä painamassa yötä päivää lisää rahaa ja raha-asiantuntija Karl Helffrich ehdotti jo viljaan ja maahan perustuvaan reaali-rahaan pa-

laamista! Ulkomaisiin lainoihin perustuva vakauttamisohjelma pelasti tilanteen sillä kertaa, mutta tällaiset lainaoperaatiot tekivät kansainvälisen talouden hyvin herkäksi ja suuri lamakausi muistutti pian tasapainottomuuksista.

Viime sodan jälkeen inflaatio oli jälleen raju kaikissa sotaikäisissä valtioissa, myös Neuvostoliitossa, jossa ensimmäisten viisivuotissuunnitelmien liikainvestointien ja sodan synnyttämä liikakysyntä alkoi tasapainottua vasta 1950-luvun alussa. Länsimailla Korean sodan aiheuttama kova kysyntä voimisti vielä tällöin jälleenrakennuksen ylläpitämää liikakysyntätalannetta. Inflaatio kuriintui vasta 1960-luvun alussa.

Viime vuosikymmenellä uskottiin niin länsissä kuin idässä hyvinvoinnin tuhatvuotisen valtakunnan hämmöttävän kasvukilpailun maalissa, mutta nykyään globaalin ekologisen kriisin ja kasvun rajojen käydessä yhä selvemmin arkipäiväisesti ilmi eletään etenkin länsimailla ja useissa Kolmannen maailman maissa todellisessa inflaatiokurimuksessa.

Nykyisen inflaatiokurimuksen syistä

Nykyiselle inflaatiokurimukselle voi löytää syitä melkein mistä tahansa nykymaailmassa vallitsevasta kehitystendenssistä. Ensinnäkin luonnonvarojen lisääntyvä niukkuus asettaa rajoja kasvulle ja irtipäässeiden tarpeiden tyydytykselle. Vallitseva hintamekanismin välittämä niukkuus ei heijasta todellista geologista niukkuutta, vaikka poliittiset ja yritystragiset tekijät ovat nostaneet raaka-aineiden ja energian hintoja jo huomattavasti. Hintojen nousu jatkuu varmasti tulevaisuudessa. Toisaalta ympäristönsuojelu vaatii kasvavia investointeja, jotka ovat periaatteessa poissa tuotannollisista investoinneista, vaikka joitakin uusia teollisuudenhaaroja tästä saattaa syntyä.

Toiseksi perinteelliset kasvun tekijät ehtyvät pitkälle teollistuneissa maissa. Maaseudulta ei enää voi siirtää työvoimaa kaupunkeihin, mikä ennen suosi kasvua. Joillakin sektoreilla vallitsee sen sijaan työvoimapula. Sodanjälkeiset suuret teknologiset kehityslinjat kypsyvät, eikä ratkaisevia uutuuksia ole tullut tilalle. Useiden kestokulutustavaroiden kysyntä kyllästyy ja tarpeet siirtyvät palveluksiin. Tertiäärinen sektori paisuu, mutta ei ole mahdollisuuksia sellaisiin tuottavuuden nou-

suihin kuin teollisuudessa on ollut asian laita.

Yhdysvaltojen maksutaseen pitkälinen ylijäämä sysäsi 1960-luvun lopulla kansainvälisille markkinoille runsaasti dollareita, ja tämä vei mm. Vietnamin sodan synnyttämää liikakysyntää ulkomaille. Kansainvälisten rahamarkkinoiden tasapainottomuus on synnyttänyt keinottelua ja tämä on vaikeuttanut kansallisten talouksien hallintaa. Valuuttakriisit, resurssipulat ja kilpailun kiristyminen ovat puolestaan voimistaneet uusprotektionismia ja maailmankaupan kasvu on hidastunut.

Nykyisen niin sotilaallisen kuin taloudellisen innovaatiokilpailun vaatimat suurinvestoinnit vaativat suunnattomia resursseja ja kypsyvät vasta vuosien päästä. Suuryritykset siirtävät kustannukset hintoihin. Toisaalta ammattijärjestöjen voima on kasvanut jatkuvasti ja palkkoja korotetaan tämän mukaisesti.

Tarpeiden kasvu on päässyt valloilleen. Julkiset tarpeet kasvavat jatkuvasti koska on pysyttävä mukana kansainvälisessä kilpailussa, vallitsevaa teknis-taloudellista kehitystä on tuettava, tasa-arvoa lisättävä ja kehityksen seurauksia paikkailtava. Kun inflaatio yltyy, perustetaan inflaationtorjuntabyrokratia. Hyvin menee, säätely lisääntyy!

Yksityiset tarpeet kasvavat. Yleinen yhteiskuntakehitys, sen synnyttämät kompensatio-tarpeet, mainos ja tasa-arvon vaatimukset vauhdittavat kulutusta. Ennen aristokraateilla oli yksinoikeus tuhotuhlaukseen; porvaristo matki aristokraatteja ja nykyään työväki ja maalaiset matkivat porvareita. Eikä kulutuskilpailussa koskaan saavuteta tasa-arvoa, sillä alemman yhteiskuntaryhmän saavuttaessa ylemmän, tämä keksii uusia hienouksia erottuakseen alemmista.

Hallitukset eivät uskalla ryhtyä tehokkaaseen inflaationtorjuntaan, sillä kukaan poliitikko ei ota mielellään vastuuta työttömyydestä. Deflaatiopolitiikan pelätään aiheuttavan myös yleistä lamaa. Tulopolitiikka ei ota oikein onnistuakseen, sillä työläiset näkevät siinä usein vain tulopoliisin. Kun verotusta ei uskalleta korottaa kasvavien julkisten menojen rahoittamiseksi ja kulutus muutenkin uhkaa investointeja, tulee inflaatiosta itse asiassa ylimääräinen vero investointien rahoittamiseksi. Niitähän ei kukaan kehitystä halua-va tohdi vastustaa. Summa summarum: tarpeet ovat voimakkaassa kasvussa, tuotannon

kasvu on heikkenemässä ja niukkuudet ja pulat arkipäiväistymässä; mitä muuta voi olla seurauksena kuin raju inflaatio.

Inflaatiokurimuksen seurauksista

Varsinkin 1950-luvulla keskusteltiin inflaation mahdollisista eduista taloudellisen kehityksen käynnistämisessä ja ylläpitämisessä; siitä katsottiin olevan apua resurssien mobiilisaatiossa ja täystyöllisyyden saavuttamisessa. Tietystikään tällainen kehitystä edistävä inflaatio ei saanut olla suuren suuri. Brasilian hallitus pyrkii tälläkin hetkellä käyttämään hallittua inflaatiota taloudellisen kehityksen välineenä.

Inflaatiolla on joka tapauksessa merkittäviä yhteiskunnallis-poliittisia seurauksia. Ensinnäkin se on uusi tulonjakaja. Yrittäjät ja palkkatyöläiset selviävät paremmin kuin kiinteätuloiset. Virkamiehet jäävät jälkeen teollisuustyöläisistä, joiden palkoissa on liukumavaraa. Ja tulopolitiikka sen kuin mutkistuu.

Velalliset selviävät paremmin kuin velkojat ja erityisesti pankkitallettajat kärsivät. Markkinapalvelujen osuus korostuu, sillä hallitus rajoittaa julkisten palvelusten kasvua kysynnän hillitsemiseksi. Kiinteän omaisuuden haltijat ovat paremmassa turvassa kuin omistamattomat. Metsien ja maan arvo korostuu.

Toisaalta inflaatio heikentää taloudellista tehokkuutta. Se lisää spekulatiota ja tuottamattomia investointeja. Inflaation synnyttämät uudet suhteelliset hinnat saattavat ohjata talousyksikköjen toimintaa helppoihin ratkaisuihin tai muuten kannattamattomat yritykset säilyvät toimintakykyisinä.

Vallitseva raju inflaatio lamauttaa taloudellista kasvua, koska spekulatio ja kulutuksen ja kustannusten kasvu heikentää investointivaraa. Voimakas inflaatio johtaa helposti ulkomaankaupan tasapainottomuuteen, ja tämän seurauksena kysynnänrajoituksiin, mahdollisesti devalvaatioon ja jopa tuontisäännöstelyyn. Nykyään selvittää lyhyellä tähtäimellä sillä, että kaikkialla vallitsee voimakas inflaatio ja käyttämällä liukuvia kursseja. Mutta näin ikävät ongelmat itse asiassa vain sysätään kauemmaksi tulevaisuuteen.

Vaikka kohtuullinen inflaatio voikin lyhyellä tähtäimellä suosia taloudellista kehitystä, pysäyttää hyperinflaatio kasvun täysin sekä sisäisistä että ulkoisista syistä. Hyvä esimerkki on 1920-luvun alun Saksa, jossa teollinen

kapasiteetti aluksi vahvistui merkittävästi, mutta lopuksi tuli täydellinen pysähdys.

Mutta inflaatiolla on myös muita merkittäviä vaikutuksia kuin edellä esittämäni kohdat joiden voi katsoa lähtevän ikäänkuin perinteellisen taloustieteen sisältä. Voimakas inflaatio luo yleistä epävarmuutta ja ihmisten luottamus poliittisiin instituutioihin vähenee. Kärjistyneesti tämä ilmeni juuri 1920-luvun alun Saksassa: musta pörssi vahvistui, kaikenlainen keinottelu, korruptio ja veronkiertäminen yleistyi ja vallankumouksellinen ja vastavallankumouksellinen ilmapiiri tiivistyi.

Lenin totesi aikanaan, että porvarillisen yhteiskunnan tuhoamiseksi on murskattava sen raha. Epäilemättä niin Venäjän vallankumouksen yhteydessä kuin Kiinassa ja Itä-Euroopassa 1940-luvulla voimakas inflaatio heikensi perinteisen järjestelmän perustoja. Toisaalta on selvää, että raju inflaatio radikalisoi työläisiä kapitalistisissa valtioissa.

Mutta myös fasismi voi hyötyä inflaatiosta. Suuren eurooppalaisten sodan jälkeisen inflaation kurjistama ja kommunisteja pelkäävä keskiluokka ajautui niin Italiassa Mussolinin kuin myöhemmin Saksassa Hitlerin syliin. Ja myös oikeistoradikaalit voivat tietoisesti käyttää inflaatiota poliittisena taisteluvälineenä kuten Chilessä v. 1973.

Chilessä kansanrintamahallitus teki ilmeisiä talouspoliittisia virheitä lisätessään voimakkaasti kysyntää jo Chilen perinteisesti inflaatioherkässä talousrakenteessa, kun lisäksi oli odotettavissa hallituksen niin sisäisten kuin ulkoisten vastustajien mahdollisia sabotaasitoimia. Eikä hallitus suhtautunut vakavasti irtipäässeeseen inflaatiokierteeseen vasta kuin hyvin myöhään. Ja aivan liian myöhään. Kansanrintamahallituksen taloustieteilijät kirjoittivat mieluummin Yhdysvaltojen imperialismista kuin vallitsevasta vakavasta sisäisestä inflaatiosta. Mikä onkaan keynesiläisen kysyntää lisäävän talouspolitiikan kohtalo tulevassa niukkuuksien maailmassa?

Joka tapauksessa rajusta inflaatiosta näyttää seuraavan ennen pitkää voimakas keskusjohtoinen säätely joko vallankumouksen, vastavallankumouksen tai reformin seurauksena. Näin kävi myös muinaisessa Roomassa, jossa keisari Diocletianus pystytti totalitaarisen valtiobyrokratian. Kiinassa mongoliheruutta seurasi erittäin voimakas keskusjohtoisuus.

Vallitsevista valtiotalouksissa on inflatoriset paineet pidetty paremmin kurissa kuin lännessä. Säätely on helpompaa, koska suuryritykset ja ammattijärjestöt ovat valtion komennossa. Toisaalta niiden avautuessa kansainväliseen talouteen ne avautuvat myös kansainvälisiin niukkuuksiin ja inflaatioon. Lisäksi tarpeet pyrkivät seuraamaan läntisiä tarpeita. Tulevaisuus on idässäkin ristiriitainen.

Nykytilanteessa tuntuu mikä tahansa kansainvälinen kriisi vauhdittavan inflaatiota kuten Lähi-Idän sotaa seurannut öljysaarto tai toisaalta elintarvikepula. Jo lyhytkin "konventionaalisesti" käyty sota romuttaisi vallitsevat kansantaloudet. Egypti, Israel ja Syyria pysyvät pystyssä nykyään vain ulkopuolisin kinalosauvoin.

Joseph A. Schumpeter päätti kirjansa Capitalism, Socialism and Democracy vuoden 1949 painoksen:

"Marx oli väärässä määritellään, miten kapitalistinen yhteiskunta romahtaa; hän ei kuitenkaan ollut väärässä ennustaessaan, että se lopulta romahtaa. Stagnationistit (kehityksen pysähtymiseen uskovat taloustieteilijät) olivat väärässä määritellään syyt, joiden takia kapitalistisen tuotannon kehitys pysähtyy; he saattavat kuitenkin olla oikeassa ennustaessaan, että se pysähtyy — julkisen sektorin suosiolla myötävaikutuksella."

Nyt voidaan sanoa, että Schumpeter oli väärässä käsitellään tapaa, millä kapitalistinen kehitys loppuu, mutta hän oli oikeassa siinä, että se loppuu — inflaation ja ekologisen kriisin yhteisvaikutuksesta. □

Kirjallisuutta:

- Chénicourt, Alain:* L'inflation ou l'anti-croissance, Pariisi, 1971
Flamant, Maurice: L'inflation, Pariisi, 1973
Franke, Herbert: Geld und Wirtschaft in China unter der Mongolenherrschaft, Leipzig, 1949
Kalfon, Pierre: 'Le Chili, malade de l'inflation' Le Monde 20. ja 21. 6. 1973
Lambert, Denis: 'Structuralisme et monétarisme. Les inflations oubliées d'Amérique du Sud' Economie appliquée 1/1974
Maury, René: La société d'inflation, Pariisi, 1973
Mickwitz, Gunnar: Geld und Wirtschaft im römischen Reich des vierten Jahrhunderts n. Chr., Helsinki, 1932
Perroux, F., J. Denizet ja H. Bourguinat: Inflation, dollar, euro-dollar, Pariisi, 1971
Schumpeter, Joseph A.: Capitalism, Socialism and Democracy, Lontoo, 1950
Wiles, Peter: 'The Control of Inflation in Hungary, Jan. 1968 — June 1973' Economie appliquée 1/1974

KULTTUURIKESKUS KRIITTINEN KORKEAKOULU

Kriittisessä Korkeakoulussa järjestetään iltaisin ja viikonloppuisin luento- ja alustus-sarjoja, keskustelutilaisuuksia sekä työryhmätyöskentelyä, joissa käsitellään ihmisen, kulttuurin ja yhteiskunnan ongelmia.

Kaikki tilaisuudet ovat avoimia ja maksuttomia. Ne pidetään Rudolf Steiner -koululla (Lehtikuusentie 6, Helsinki 27). Arkipäivisin tilaisuudet alkavat klo 19, viikonloppuisin klo 14.

Tilaisuuksissa pidettyjä esitelmiä, alustuksia ja keskusteluja julkaistaan kuusi kertaa vuodessa ilmestyvässä Katsaus-lehdessä, jonka voi tilata maksamalla vuositilausmaksun 22 mk ps-tilille 715 56-0.

KEVÄÄN 1975 OHJELMA

1. Tiedon rajat

Ihmisen tiedon määrä kasvaa huimaa vauhtia. Mutta minkälaista tämä tieto on? Mitä me tiedämme ihmisestä ja luonnosta, pienimmistä hiukkasista ja maailmankaikkeudesta? Mihin tietomme perustuu ja mitkä ovat sen rajat, vai onko niitä? Näitä kysymyksiä selvitetään Kriittisellä Korkeakoululla jatkuvasti. 1975 alkaa tieteen muutosvaihetta ja nykytilannetta käsittelevä uusi sarja, jossa keväällä järjestetään viisi tilaisuutta (sarja jatkuu syksyllä).

3. 2. Reijo Wilenius: *Ihmisen tieto ja sen rajat*

17. 2. K. V. Laurikainen: *Tiedon rajat mikrokosmoksessa*

17. 3. Reima Kampman: *Sivupersonatutkimuksen vaikutus ihmiskuvaan*

1. 4. Markku Graae: *Ihmisen tutkimisen perusteista*

21. 4. Jussi Raumolin: *Princetonin gnosís — tieteellinen rationalismi kriisissä*

2. Informaattorijähdys

»Miltä tuntuu kun tieto kaatuu päälle?» Tätä tilannetta kartoitetaan symposiumissa lauantaina 22. 2. klo 14—18.30. Lähtökohtana pidetään aivojemme fysiologisia edellytyksiä, jonka jälkeen luodaan historiallinen ja yhteiskunnallinen katsaus siihen, miten nykyi-

seen informaatiotulvaan on jouduttu. Symposiumissa tarkastellaan tilannetta myös käytännön ongelmana ja keskustelussa pyritään etsimään mahdollisuuksia tiedon tulvasta selviytymiseen.

Informaation välittyminen

Matti Bergström: *Miten aivomme käsittelevät informaation ja mitkä ovat vastaanottamisen rajat*

Kaarlo Nordenstreng: *Informaatio yhteiskunnallisessa kehityksessä*

Osmo A. Wiio: *Informaation välittymisen uudet ulottuvuudet*

Kun informaatiota tulee liikaa — puheen- vuoroja aiheesta »Miltä tuntuu kun koko tieto kaatuu päälle».

Kauko Sipponen, Matti Louekoski, Olli Varho, Simopekka Nortamo, Hannu Taanila.

Pysähtyykö kehitys informaatiotulvaan? — yleiskeskustelu. Ville Repo (pj.), Elina Simonen, Eino S. Repo sekä K. Nordenstreng, S. Nortamo, H. Taanila, O. Varho ja O. Wiio.

3. Ihminen — kieli — yhteiskunta

Kielellä on keskeinen merkitys kulttuurille. Mutta kieli heijastaa myös yhteiskunnassa tapahtuvaa yleistä kehitystä ja vallitsevia eroavuuksia eri yhteiskuntaryhmiin kuuluvien ihmisten välillä. Mahdollisuudet sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen vaikuttamiseen näkyvät ihmisten käyttämässä kielessä. Kie- len avulla voidaan vaikuttaa siihen, miten ihminen kokee yhteiskunnan ja mikä hänen asemansa siinä on.

Ihminen—kieli—yhteiskunta -symposiumissa paneudutaan maanantaina 14. 4. ongelma- kenttään lyhyin alustuksin, kommenttipuheenvuoroin ja keskusteluin. Symposiumiin kutsutaan eri alojen asiantuntijoita ja siihen toivotaan mukaan tavallisia kielenkäyttäjiä.

Tilaisuus järjestetään yhteistyössä Suomalaisuuden liiton kanssa.

Frode Strømnes: *Ajattelun kieli*

Anja Meskanen: *Lapsi — kieli — ympäristö*

Heikki Paunonen: *Kieli ja sosiaaliryhmät*

Sakari Haapaniemi: *Vaikuttamisen kieli*

Pauli Saukkonen: *Kielen köyhtyminen*

KULTTUURIKESKUS KRIITTINEN KORKEAKOULU

Kevät 1975

HELMIKUU

- Ma 3. 2. Prof. Reijo Wilenius:
Ihmisen tieto ja sen rajat
(*Tiedon rajat*)
- Ma 10. 2. Os.pääll. Pekka Kilpi:
Korkeakoulujen tutkinnonuudistuksen tavoitteista
- Ti 11. 2. Toiminnanjohtaja Tuula Linsiö:
Ryhmäteattereiden vaikeudet
- Ma 17. 2. Prof. K. V. Laurikainen:
Tiedon rajat mikroskosmoksessa
(*Tiedon rajat*)
- Ti 18. 2. Taiteilija Harro Koskinen:
Taiteilijan vastuu
- La 22. 2. Informaatorijähdys — symposium
klo 14 *Informaation välittyminen*
Prof. Matti Begström: Miten aivomme käsittelevät informaatiota ja mitkä ovat vastaanottamisen rajat
Prof. Kaarle Nordenstreng: Informaatio yhteiskunnallisessa kehityksessä
Prof. Osmo A. Wiio: Informaation välittymisen uudet ulottuvuudet
Kun informaatiota tulee liikaa
Puheenvuoroja: kansliapääll. Kauko Sipponen, ministeri Matti Louekoski, toim.joht. Olli Varho, toim.pääll. Simopekka Nortamo, os.pääll. Hannu Taanila
Pysähtyykö kehitys informaatiotulvaan?
Yleiskeskustelu: kirjallinen johtaja Ville Repo (pj.), toim. Elina Simonen, fil.kand. Eino S. Repo sekä Kaarle Nordenstreng, Simopekka Nortamo, Kauko Sipponen, Hannu Taanila, Olli Varho ja Osmo A. Wiio.

MAALISKUU

- Ma 3. 3. Mitä anarkismi merkitsee käytännössä — symposium
(Mukana puolueiden edustajia)
- Ti 4. 3. Valtiot.tri Raimo Väyrynen:
Taloudelliset mekanismit ja ympäristön suojele
- La 8. 3. Dr. B. J. C. Lievegoed (Hollanti):
klo 16 Lääketieteen kriisi — antroposofisen lääketieteen mahdollisuudet
- Su 9. 3. B. J. Lievegoed:
klo 17 Lääketieteen kriisi II
- Ma 10. 3. Kansanedustaja Erkki Tuomioja:
Öljy ja kansainvälisen talouden tulevaisuus
- Ti 11. 3. Sami Santanen:
Mitä on sosialistinen realismi
- Ma 17. 3. Lääk. ja kir.tri Reima Kampman:
Sivupersoonatutkimuksen vaikutus ihmiskuvaan
(*Tiedon rajat*)
- Ti 18. 3. Taidekasvatus-symposium
Mukana mm. HuK Kirsti Karppinen (Koulujen luovan toiminnan yhdistys), FK Pirkko-Leena Koponen (Inkeröisten luovan ilmaisun

kurssi), opettaja Christina Donner (Finns folkhögskolan), dipl.ins. Martti Tuomola (Inhimillisen kasvun korkeakoulu)

- Ma 24. 3. Tulopolitiikka ja kasvun pysähtyminen — miten tulot jaetaan kun kakku ei enää kasva
Kansliapäällikkö Keijo Liinamaa
- Ti 25. 3. VTK Jussi Raumolin:
Herman Hesse ja 20-luvun kirjallisuuden ajan-kohtaisuus

HUHTIKUU

- Ti 1. 4. HuK Markku Graae:
Ihmisen tutkimisen perusteista
(*Tiedon rajat*)
- Ma 7. 4. Ekologisesti tasapainoisen yhdyskunnan suunnittelu
Arkkit. Mikko Karjanoja, MMK Markku Haukioja, apul.prof. Lauri Hautamäki
- Ti 8. 4. VTK Jussi Raumolin:
Historian vastakulttuurit — buddhalaisista surrealisteihin
- Ma 14. 4. Ihminen — kieli — yhteiskunta
Dos. Frode Strømnes: Ajattelun kieli
Yht.kand. Anja Meskanen: Lapsi — kieli — ympäristö
Fil.tri Heikki Paunonen: Kieli ja sosiaali-ryhmät
Fil.kand. Sakari Haapaniemi: Vaikuttamisen kieli
Prof. Pauli Saukkonen: Kielen köyhtyminen
- Ti 15. 4. Hannu Eerikäinen:
Ihmiskunnan tulevaisuudenkuva elokuvissa
- Ma 21. 4. VTK Jussi Raumolin:
Princetonin gnosis — tieteellinen rationalismi kriisissä
(*Tiedon rajat*)
- Ti 22. 4. Prof. Juha Pentikäinen:
Uskonnolliset vastakulttuurit
- Su 27. 4. Vastakulttuuripäivä
klo 14 (Suomalaiset vastakulttuurin nykyilmiöt. Eri ryhmien edustajia.)
- Ma 28. 4. Ruuhka-Suomi — Helsingin seutu asuin-ympäristönä
FK Anssi Paasivirta: Elämisen laatu Helsingin seudulla verrattuna maan muihin alueisiin
Dipl.ins. Ora Patoharju: Ympäristöongelmat ja tila Helsingin seudulla
Arkkit. Kaj Nyman: Ongelmien ratkaisusta
- Ti 29. 4. Kauppat.kand. Antti Paasio: Rooman klubin (Mesarovicin) maailmanmallin ja Beckermanin taloustieteen vertailua

Huom! Mahdolliset lisäykset seuraavassa Katsauksessa. Maanantain ja tiistain tilaisuudet alkavat klo 19. Kaikki tilaisuudet ovat avoimia ja maksuttomia. Alustuksia julkaistaan kuusi kertaa vuodessa ilmestyvässä Katsaus-lehdessä, jonka voi tilata maksamalla 22 mk ps-tilille 715 56-0.

Kulttuurikeskus Kriittinen Korkeakoulu

Osoite: Rudolf Steiner -koulu, Lehtikuusentie 6, Helsinki 27
Puhelin: 410 141 (maanantaisin ja tiistaisin klo 17—18.30)

4. Ruuhka-Suomi — Helsingin seutu asuinympäristönä

Helsingin seudulle muuttaa jatkuvasti ihmisiä kaikkialta Suomesta. Helsingin kaupungin väestönkasvu on jo kääntynyt laskuun, paine suuntautuu naapurikuntiin. Tarjoaako Helsingin seutu asukkaidensa elämälle hyvät puitteet? Pitääkö Helsingin seudun vielä kasvaa ja mitä ongelmia kasvu aiheuttaa? Minkälaista on elämisen laatu Ruuhka-Suomessa. Näitä kysymyksiä käsitellään symposiumissa maanantaina 28. 4.

Anssi Paasivirta: *Elämisen laatu Helsingin seudulla verrattuna maan muihin alueisiin*

Ora Patoharju: *Ympäristöongelmat ja tila Helsingin seudulla*

Kaj Nyman: *Ongelmien ratkaisusta*

5. Taideohjelmisto

Helmikuussa aloitetaan *teatteritaiteella*, josta keskustelunaiheena on pienten ryhmäteattereiden panos näyttämötaiteessa, niiden toimintamahdollisuudet sekä tilanne »sisäältäpäin», näyttelijän silmin nähtynä.

Sosialistista realismia esitellään kahdessa tilaisuudessa sekä teoreettiselta pohjalta tarkasteltuna että konkreettisemmin, erään sosialistista realismia toteuttavan taiteilijan alustuksessa taiteilijan vastuusta.

Elokuvan parissa käsitellään tietisfilmien hahmottamia tulevaisuudenkuvia ja kirjallisuudessa 20-luvun tuotannon ajankohtaisuutta, erityisesti Hesseä.

Taidekasvatuksesta on maaliskuussa symposium, johon osallistuvat mm. uusien kokeiluprojektien edustajat. Tarkoituksena on kertoittaa nykyistä tilannetta ja saada esiin positiivisia malleja tulevaisuuden suuntaviivoiksi.

Vastakulttuuri-teema huipentuu 27. 4. huhtikuisen sunnuntain happeningiin, jossa tapaavat ja esittäytyvät julkisesti Suomen tämänhetkisten ns. vastakulttuurien edustajat. Kaikki ovat paikalla omilla ehdoillaan, keskustelu, musisointi, agitointi tms. toiminnat ovat vapaita. Raja-aitaa »yleisön» ja »esiintyjien välille ei pystytetä. Lisätietoja seuraavassa Katsauksessa.

11. 2. Tuula Länsiö: *Ryhmäteattereiden vaikeudet*

18. 2. Harro Koskinen: *Taiteilijan vastuu*

11. 3. Sami Santanen: *Mitä on sosialistinen realismi*

18. 3. *Taidekasvatus-symposium*. Mukana mm. Kirsti Karppinen (Koulujen luovan toiminnan yhdistys), Pirkko-Leena Koponen (Inkeröisten luovan ilmaisun kurssi), Christina Donner (Finns folkhögskolan), Martti Tuomola (Inhimillisen kasvun korkeakoulu)

25. 3. Jussi Raumolin: *Herman Hesse ja 20-luvun kirjallisuuden ajankohtaisuus*

8. 4. Jussi Raumolin: *Historian vastakulttuurit — buddhalaisista surrealisteihin*

15. 4. Hannu Eerikäinen: *Ihmiskunnan tulevaisuudenkuva elokuvissa*

22. 4. Juha Pentikäinen: *Uskonnolliset vastakulttuurit*

27. 4. *Vastakulttuuripäivä*. Suomalaiset vastakulttuurin nykyilmiöt. Eri ryhmien edustajia.

6. Muita tilaisuuksia

10. 2. Pekka Kilpi: *Korkeakoulujen tutkimon uudistuksen tavoitteista*

3. 3. *Mitä anarkismi merkitsee käytännössä* — symposium (Keskustelijoina eri puolueiden edustajia)

4. 3. Raimo Väyrynen: *Taloudelliset mekanismit ja ympäristön suojele*

10. 3. Erkki Tuomioja: *Ölly ja kansainvälisen talouden tulevaisuus*

24. 3. *Tulopolitiikka ja kasvun pysähtyminen — miten tulot jaetaan kun kakku ei enää kasva* (Keijo Liinamaa)

7. 4. *Ekologisesti tasapainoisen yhdyskunnan suunnittelu* (työryhmän raportti) Mikko Karjanoja, Markku Haukioja, Lauri Hautamäki

29. 4. Antti Paasio: *Rooman Klubin (Mesarovicin) maailmanmallin ja Beckermanin taloustieteen vertailua*

Dr. B. J. C. Lievegoed (Zeist, Hollanti): »*Lääketieteen kriisi — antroposofisen lääketieteen mahdollisuudet*» (la 8. 3. klo 16 ja su 9. 3. klo 17). Järjestetään yhteistyössä Terveystieteiden valinnanvapaus ry:n kanssa. Matkakustannusten peittäämiseksi pääsymaksu 4 mk (opiskelijat 3 mk).

Mahdollisista muutoksista ja lisäyksistä ilmoitetaan seuraavassa Katsauksessa, joka ilmestyy maaliskuun lopulla.

Seppo Kykkänen

Inflaatio ja tulopolitiikka

Maamme inflaatiokehitys johtuu viimekädessä maamme yhteiskuntatalouden rakenteesta, joka on tunnusomainen valtiomonopolistiselle kapitalismille. Rakenteella tarkoitetaan tällöin talouden rahajärjestelmää ja siihen liittyvää Suomen Pankin harjoittamaa rahapolitiikkaa ja valuuttakurssipolitiikkaa, hintojen määrittymistä eli hintapolitiikkaa, julkista talouspolitiikkaa sen mitä erilaisimmissa ilmenemismuodoissa sekä ansioiden määrittymistä eli työehtosopimuspolitiikkaa jne.

Näennäisesti on tosin niin, että useissa inflaatiokehityksen vaiheissa näyttää taloutemme ulkopuolisilla tekijöillä olleen huomattava merkitys. Milloin näyttää selitys muutoksiin olleen kansainvälisen inflaatiokehityksen vaihteluissa, milloin ja usein yhdessä edellisen seikan kanssa kansainvälisessä suhdannevaihtelussa. Perimmäinen syy inflaatiokehityksessä tapahtuneisiin muutoksiin on kuitenkin myös tällöin ollut kapitalistisen talousjärjestelmän valtiomonopolistisessa rakenteessa, sillä ilmeisestikin toisenlaisen talouden rakenteen vallitessa ko. kansainvälisten inflaatioimpulssien leviäminen maahamme olisi estynyt.

Kapitalistisen talouden valtiomonopolistinen rakenne ei luonnollisestikaan ole sen enempää 'ylhäältä annettu' kun ikuinenkaan. Päinvastoin kapitalismin valtiomonopolistinen rakenne on tietoisien päätöksenteon tulos. Jos kuitenkin pysähtyisimme tämän toteamiseen, ajautuisimme voluntarismiin. Kapitalismin inflatorinen valtiomonopolistinen rakenne on myös tietoisuuden ulkopuolisten, tietoisuuden kanssa vuorovaikutuksessa olevien tekijöiden tulos.

Viimemainitunlaisista tekijöistä perustavaa laatua olevana on pidettävä tuotantovälineiden kapitalistisen yksityisomistuksen ja tuotannon yhteiskunnallisen luonteen välisen ristiriidan kärjistymistä tiettyyn asteeseen. Tähän liittyi sosialismin antama haaste. Se ilmeni mm. kapitalistisen talousjärjestelmän voimakkaana kriisinä kolmekymmentäluvun alkupuolella.

Tämän aiheen kannalta huomionarvoinen seikka näyttää edelleen olleen se, että kultakantaan perustuva rahajärjestelmä esti nopean pääoman akkumulaation hidastaes-

saan nopeamman akkumulaation edellyttämien pääomantulonsaajille edullisten tulonjaon muutosten toteutumista. Paperirahajärjestelmään siirtyminen teki tulonjaon muutosten aikaansaamisen inflaation avulla akkumulaation kulloisiinkin tarpeisiin nähden joustavammaksi.

Inflatorinen kapitalismin valtiomonopolistinen rakenne asetti työväenluokan palkkataistelulle uudet ehdot. Nuo ehdot olivat osaltaan palkkataistelua lamauttavat: työväenluokan reaalin elintaso näytti joutuneen työväenluokan kontrollin ulkopuolelle. Hinnat näyttivät voivan nousta milloin tahansa palkankorotuksiin liittyen tai niihin liittymättä.

Vaikka kapitalismin valtiomonopolistinen rakenne on siis ollut omiaan ruokkimaan ajatuksia, joiden sisältönä on ollut sopeutuminen toimimaan kapitalismin valtiomonopolistisilla ehdoilla, ei palkkataistelu kuitenkaan ole laannut. Syynä tähän olivat mm. ilmeinen lyhyellä tähtäyksellä saavutettu kontrolli reaalipalkkakehitykseen nähden, taistelu palkkatulojen jakautumasta, mahdollisuus pakottaa työnantajat ajoittain sopimaan — tosin usein varsin epätydyttävällä tavalla — reaaliansioista indeksiehdon puitteissa jne.

Epäilemättä on jossain määrin tiedostettu myös se, että palkkataistelulla on piilovaiikutuksia. Palkkapolitiikka muodostaa oman ehtonsa kapitalisteille ja pääasiassa kapitalistien ehdoilla toimivalle valtiovallalle. Palkkataistelu on niinollen eräs väline kapitalismin valtiomonopolistisen rakenteen muuttamiseksi.

Edellätodetun seikan tiedostamisen asteesta riippumatta palkkapolitiikalla, sen sopeutumattomuudella kapitalismin valtiomonopolistiseen rakenteeseen, on epäilemättä ollut mainittua rakennetta muuttava vaikutus yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Ko. rakennemuutokset ovat ilmenneet mm. niiden ilmiöiden muodossa, joita nykyään nimitämme tulopolitiikaksi.

Valtiomonopolistisen tulopolitiikan päämääränä on väitetty olevan inflaatiokehityksen hillitseminen, vieläpä sen katkaiseminen. Valtiomonopolistisen tulopolitiikan perimmäinen päämäärä on kuitenkin sama kuin kapitalismin valtiomonopolistisen talouspolitiikan yleensäkin: kapitalismin säilyminen. Tämän päämäärän toteutumisen edellytyksenä on, että työväestö sopeutuu mm. tulopo-

Kyösti Pulliainen

Poliittisen taloustieteen käsitteistä

Kapitalistinen yhteiskuntataloudellinen muodostuma on painanut painolastinsa niin porvarilliseen kuin marxilaiseen yhteiskunta- ja taloustieteeseen. Tieteen käsitteet raahavat mukanaan kapitalismin olosuhteita, marxilainen ehkä enemmän kuin porvarillinen koska

- marxilainen analyysi ja käsitteistö on kehitetty olemassaolevan kapitalismin todellisten suhteiden paljastamiseen, ja
- porvarillinen analyysi ja käsitteistö puolestaan näitä peittämään.

Niinpä marxilaisen yhteiskuntateorian käsitteillä on varsin pitkälle todettu vastineensa markkinayhteiskunnassa. Porvarillinen yhteiskuntatiede ei ole niin tarkkaan sidottu olemassaolevaan kapitalismiin: sen käsitteistössä vilisee mitä merkillisempiä kummajaisia, joilla empiirisiä vastineita ei ole eikä tule.

Molemmat yhteiskuntatieteen haarautumat on kuitenkin ladattu kapitalismia niin täyteen, että jo tämä estää niiden avulla suunnittelemasta mitään todella ratkaisevalla tavalla markkinayhteiskunnasta poikkeavaa elämisen tapaa ihmisille. Markkinayhteiskunnalla tarkoitan sellaista yhteiskuntataloudellista muodostumaa, jossa ihmistä kohdellaan tavarana: tuotannossa ihminen on vain työvoimaa, tuotannon tulosten käytössä vain ostovoimaa, ja muissa yhteyksissä väestöä.

Niinpä joskus olisi syytä pohtia joitain peruskäsitteitä. Samalla olisi syytä yrittää vapautua typeryyttävästä kapitalismin painolastista, ja etsiä neuvokkeja markkinayhteiskunnasta ulospääsyyn.

Kykkänen . . .

litiikalle ominaisiin uusiin valtiomonopolistisen kapitalismin ehtoihin, joista osa on työväestölle aikaisempia edullisempia ja niinollen porvarillisen propagandan voimakkaasti esilläpitämiä, mutta joista osa on työväestön etujen vastaisia, lyhyesti sanoen, että työväestö sopeutuu juoksemaan tarjottujen uusien sekä vanhojen porkkanoiden ja piiskojen

Työvoimapula

OECD ja Suomen talousneuvosto ovat monien muiden muassa lausuneet julkisesti julki huolestuneisuutensa Suomen kansallisen olemassaolon vaarantamisesta: työvoimapulan vuoksi. Kansan enemmistön kannalta työvoimapula toki on parempi vaihtoehto kuin työvoiman ylitarjonta. Työvoimapula on kovin suhteellista ja naapureihimme verraten edullinen työikäisen väestön osuutemme paranee yhä. Joskus ikimuistoisina aikoina sanottiin: »Jokasta suuta kohti Luoja lähettää myös parin käsiä». Vaikkei Luojaa enää usein muisteta tämä pätee toki myös kääntäen: ellei lähetetä käsiparia ei tule myöskään suuta. Työvoimapula ei siis voi olla mikään per capita käsite eikä millään tavalla relevantti millekään per capita käsitteelle paitsi siinä tapauksessa, että tieteellistekninen kehitys kehittyisi suuntaan jossa työn tuottavuus ei lisääntyisi ellei samalla työläisten absoluuttinen lukumäärä kasvaisi. Tämän tapaisesta kehityksestä ei liene nykyisin kysymys.

Työttömyys

Työttömyyden käsite on liki yhtä kummallinen. Työllisyyden ja toimeentulon kytkennät tulisi tässä pitää mielessä. Työttömyysongelma, sellaisena kuin se esiintyy tällaisessa esim. Suomen kokoisessa rikkaassa maassa, on tulon jako-ongelma, ei tuotanto-ongelma. Kun Suomessa on työttömyyttä, me emme tarvitse niitä tavaroita joita työttömät *eivät* tee — me emme edes huomaa, ettei niitä tavaroita tehdä. Sen sijaan ne jotka ovat työtöminä huomaavat kyllä mitä heiltä puuttuu, heiltä puuttuu rahaa, jolla he voisivat ostaa niitä tavaroita, joita he välttämättä tarvitsevat ylläpitimikseen.

Rikkaassa maassa työttömyys ei enää missään nimessä ole tuotanto-ongelma vaan jako-ongelma. Kaikki ne tavarat, joita väki tarvitsee tullakseen hengissä toimeen, voidaan jo

vauhdittamana.

Mainittu päämäärä ei kuitenkaan toteudu. Työväenluokka tulee jatkamaan taisteluaan sille rajalle saakka, jonka ylitettyään työväenluokka on itse pääasiallinen ehtojen asettaja. Ja työväenluokan asettamiin ehtoihin ei tule kuulumaan talouden inflatorinen rakenne. □

valmistaa työllisten työllä. Jako-ongelma on tämän tuotetun tasaisempi jako, tuotettu jakautuisi tasaisemmin ilman työttömyyttä. Hyvinvointia voitaisiin aina lisätä panemalla kaikki työttömätkin töihin. On vaikea kuvitella sellaista yhteiskuntaa, jossa ei aina olisi tärkeää ja tarpeellista tekemistä: aina on jossain vuotava katto, upottava tie, metsään pilaantuva marja, lukutaidoton lapsi, vaatteen vanhus, aatteeton aikuinen — vaikka vallan mitä.

Taloudellinen kasvu

Taloudellisesta kasvusta ei ole tässä yhteydessä syytä puhua sen enempää. Puhe taloudellisesta kasvusta sellaisenaan, numeerisena indikaattorina — ilman täsmällisiä kvalifikaatioita siitä, millä sektorilla, millä alueella, mitä tuotteita, mistä raaka-aineista, millälaisilla prosesseilla, kuinka paljon, millä hinnoilla, millä palkoilla, millä voitoilla, miten käytettynä, jaettuna jne. — on yhtä typerää ja mieletöntä kuin puhe taloudellisen kasvun lopettamisesta ja nollakasvusta.

Milloin työväenliikemiehet tajuavat tämän ja lakkaavat — suurpääoman mukana ja suurpääoman toiveiden mukaisesti — palvomasta markkoja ja prosentteja?

Käsitesekaannus

Tämäntyyppisestä käsitesekaannuksesta ja kapitalistisesta hämäryksestä johtuu, että olemme valmiit tekemään mitä tahansa, olemaan vaikka ilman työtä kunhan vain saamme rahaa. Sen sijaan että tekisimme jotain ja vain sellaista, mikä on tarpeen, hyödyllistä ja mielekästä. Teemme mitä tahansa kunhan vain saamme rahaa tyystin riippumatta mitä rahalla sitten saadaan, tyystin huomaamatta, että juuri siitä mitä me teemme riippuu se mitä rahalla saamme.

Tällainen raha- ja markkinataloudellinen ajattelu on pitkälle hämähäntänyt ajatuksen työn ja työvoiman merkityksestä. Se on vieraannuttanut ja se yhä kiihtyen vieraannuttaa — kaiken kaikesta muusta. Tällaisen vieraannuttavan ajattelun tilalle tarvitaan reaalista ja realistista ajattelua: keskustelua siitä mitä tehdään missä miten kenelle ja miksi, eikä ainoastaan että mitä siitä maksetaan minulle.

Pieni neuvokki luokkataisteluun

Luokkataistelun näkyvimpänä muotona valtiomonopolistisessa kapitalismissa sen ajoit-

tain tapahtuvan väliaikainen kieltäytyminen tekemästä työtä alhaisilla palkoilla. Tämän tapainen yritys reaalipalkkojen ja elintason nostamiseksi on suoraa seurausta siitä kapitalistisen tuotantotavan ikimuistoisesta perusajatuksista, että kaikki on rahassa ja vain rahassa mitattavissa ja mitattava, ja sitä mitä ei näin voi mitata ei oikeastaan olekaan. Palkankorotusten antama etu on helposti ulosmitattavissa hinnankorotusten avulla. Kokeusten mukaisesti se on aina jäänyt kovin väliaikaiseksi.

Varmempi tapa lisätä reaalitylöjä — tavalla jota on hankalampi tehdä tyhjäksi — olisi toki se, että työläiset esimerkiksi kieltäytyisivät

- tekemästä tarpeetonta tavaraa ja palveluksia (niin kuin loistoasuntoja, moottoriteitä, mainoksia, kertakäyttöesineitä, pakkauksia, roska-ajanvietettä),
- tekemästä mielen ja kehon terveydelle vaarallista (sota-aseita, tupakkaa, muita huumeita, elämää liikaa helpottavia nyttyttimiä),
- työskentelemästä itselleen epäterveellisessä ympäristössä,
- valmistamasta heikkolaatuisia ja korjauskelvottomia tavaroita,
- muuttamasta tuotantoteknisiä prosesseja suuntiin jotka voimistavat ihmisen ja luonnon riistoa, jne.

Tällaiset lakot antaisivat mahdollisuuden ihmisten elintason nostamiseen paljon merkittävämmällä tavalla kuin tyhjiin kuivuvilla palkonkorotuksilla, jotka jättävät tuotannon laadullisiin puoliin puuttumisen suurpääoman itsensä huoleksi. Ei suurpääoma työläisten elämisen laadusta huolta pidä, siihen tarvitaan työväenluokan joukkovoimaa.

Kuitenkin tämäntyyppistä luokkataistelua ei nähdä. Miksei? Työläisissäkin vedotaan vain porvarillisen ansaitsemishalun itsetiedotomaan pakkovaaltaan. Tämäntyyppinen taistelu vaatisi ihan toisenlaatuisia laadullisia ominaisuuksia. Pikkuporvarillisen ansaitsemishalun sijaan olisi kasvatettava solidarisuus työläistoveria kohtaan. Huomion kiinnittäminen rahan lisäksi tuotannon laadullisiin tekijöihin auttaisi myös vieraantumisen poistamista: vieraunut työ- ja markkinayhteiskunta voitaisiin ajan mittaan korvata praxiksella. □

LAPSI, PERHE JA YHTEISKUNTA

Lapsen kasvun ohjaaminen ja kasvuym-
päristön oikea suunnittelu on tullut yhä
vaikeammaksi. Yhteiskunnan perinteellisten
sosiaalisten suhteiden rappeutuminen ja fyy-
sisen ympäristön laadullinen muuttuminen ja
yksipuolistuminen vaikeuttavat osaltaan suo-
tuisen kasvuympäristön luomista. Suurin las-
ta uhkaava vaara on kuitenkin ihmisen tie-
toisuuden yksipuolistumisessa.

Kriittisessä Korkeakoulussa järjestettiin
syksyllä 1974 kolmen tilaisuuden sarja: »Lap-
sen hoidon teoria ja käytäntö» (Helmer
Knutar, Aila Paganus), »Miksi lapsi tarvit-
see kokopäivä-äidin» (Friedrich Heimsch,
Leena Vaismaa) sekä »Lapsi isän ja yhteis-
kunnan syleilyssä» (Irina Karila, Matti Kuu-
sela). Alustuksissa käsiteltiin ympäristöteki-
jöiden ja inhimillisen kasvun riippuvuussuh-
teita lapsen eri kehitysvaiheissa. Seuraava kir-
joitus on yhteenvedo eräistä alustusten ja sar-
jaa valmistelleen työryhmän tärkeimmistä
oivalluksista erään alustajan näkökannalta.
Samaan teemaan liittyvä kirjoitus »Lapsi ja
lapsen ympäristö» julkaistiin Katsauksessa
n:o 4/74.

Lapsi elää aikuisten maailmassa. Aikuiset
säätelevät lapsen vuorokausirytmiä, ympäris-
töä, leikkiä. Mihin tämä säätely perustuu?
Koska loogisen ajattelun tai tavanomaisen
»ymmärtämisen» avulla on varsin vaikeaa
päästä selville siitä, mitä lapsi todella tar-
vitsee ympäristöltään voidakseen oikealla ta-
valla jatkaa kasvuaan, joudutaan suoraan
käytännön kysymyksiin: onko lapsen parempi
katsella televisiota, soittaa nokkahuilua vai
mennä ulos leikkimään? Tällöin keskeiseksi
kysymykseksi tulee sama ongelma, joka vallit-
see myös aikuisten maailmassa: *viihtyvyyden*
ja *tehokkuuden* ristiriita. Kummankin yksi-
puolinen lisääminen johtaa lopulta molempien
vähentymiseen: viihtyvyyden ylikorostus
johtaa kyllästymiseen ja samalla työtehon
vähentymiseen, tehokkuuden lisääminen joh-
taa lopulta yllärasitukseen ja viihtyvyyden
huonontumiseen.

»Dynaaminen tasapaino»

Ihannetilanteessa viihtyvyys ja tehokkuus
ovat tasapainossa toisiaan tukien, mutta työ-
ja liike-elämässä ei tähän tyydytä, vaan py-
ritään saavuttamaan tila, jota voidaan kutsua
»dynaamiseksi tasapainoksi»: työympäristö
muokataan sellaiseksi, että työntekijä joutuu
ylittämään luontaisen työvauhtinsa sopeutu-
akseen ympäristöönsä eli kokeakseen tämän
ympäristön »viihtyisäksi». Esimerkiksi musiik-
in ja värien avulla voidaan helposti luoda
ympäristö, joka alitajuisesti pakottaa työntekijän
nopeuttamaan toimintojaan yli stressi-
kynnyksen. Traagista on, että työntekijät
usein itse joko »uudenaikaisuuden» takia tai
alitajuisesti tasatakseen tiukan työtahdin ai-
heuttamaa painetta ympäristöön nähden vaa-
tivat oman terveytensä kustannuksella »virik-
keisempää» ympäristöä, esimerkiksi taustamu-
siikkia. Sisäisen ja ulkoisen ylikiihotuksen vas-
tatessa toisiaan voidaan kokea tasapainon il-
lusio, mikä kuitenkin ei vähennä tällaisten
olosuhteiden vaarallisuutta. Seuraukset ilme-
nevät pääasiassa kahdella tavalla: lisääntyvä-
vänä sairasteluna ja välinpitämättömyytenä
työhön sekä »fakkiutumisenä» ja henkilökoh-
taisen inhimillisen vastuun kieltämisenä oman
työn seurauksista. Merkittävää on, että sisäi-
sesti koettu ympäristön valheellisuus johtaa
koko kulttuurielämän rappeutumiseen. Säi-
lyttääkseen sisäisen tasapainon illuusionsa ih-
minen joutuu välttämään kaikkien perim-
mäisten kysymysten pohtimista ja sen sijaan
etsimään viihdettä sammuttaakseen tietoisuu-
teensa pyrkivät kiusalliset kysymykset olemas-
saolon ja työnteon tarkoituksesta.

Tavoitteisuuden ja mielihyvän ristiriita val-
litsee myös lapsenkasvatuksen alueella. Kurin-
alaisen kasvatuksen periaate vaihtui vuosisa-
tamme puolessavälissä vapaan kasvatuksen
periaatteeseen muuttuakseen lähinnä viimei-
sen vuosikymmenen aikana näiden kahden
synteesiksi: mielihyvän saavuttamiseen täh-
tävin kannustimin ohjataan lasta omaksu-
maan elämäntapa, jonka hänelle otaksutaan
olevan hyödyksi täyskasvuisena. Sen sijaan,
että tutkisimme mitä *lapsi* tarvitsee, yritäm-

me mahdollisimman varhain sopeuttaa häntä maailmaan, joka pohjimmiltaan on aikuisten mielikuvituksen tuotetta — vanhempien, opettajien, tutkijoiden ja poliitikkojen odotus tulevaisuuden maailmantilasta. Lasta valmennetaan toimimaan luonnontieteellispoliittisessa ideaalimaailmassa, jonka mielikuvan tulevaa sukupolvea varten luovat henkilöt, jotka nykymaailmassa eivät koe voivansa elää täysipainoista inhimillistä elämää. Nyky-yhteiskunnassa kasvatuksen sisällön ja muodon määrää vallassa olevan poliittisen ideologian mukainen tulevaisuuteen projisoitu maailmankuva, ei itse lapsi *tämänhetkisine* tarpeineen.

Samoin kuin »dynaamisen tasapainon» periaate työelämässä on tämä tulevaisuusorientoitunut kasvatusihanne lähtöisin USA:sta. Tämän vierasperäisen pedagogiikan aiheutettua Suomessa vaikeuksia niin oppilaille kuin opettajillekin on syyksi yleensä nähty liian vähäinen sopeuttaminen tämän pedagogiikan mukaiseen maailmankuvaan. Lääkkeeksi on nähty opettajien jatkokoulutus, vaikeiksi koettujen teoreettisten oppiaineiden tuntimäärien lisäys ja lasten saattaminen mahdollisimman varhaisessa iässä koulu- tai muun laitostoiminnan piiriin. Oireellista on, että pedagogiikan joutuessa ristiriitaan kasvatustilanteen kanssa, on heikkouden nähty piilevän juuri oppilaissa ja opettajissa, ei opetusmenetelmissä.

Tarvitaan tietoa ihmisen olemuksesta

Lasten »laitostamisesta» aiheutuvien haittojen tultua viime aikoina yhä laajemmin tunnetuiksi on esikoulu- ja päivähoitoinnostusta vastaan herännyt voimistuva vastavaikutus. Ihmiskunnan historiassa on ollut kehitysvaihe, jossa elinympäristön suunnittelu ei ollut ongelma: vaistomaisesti toimittiin oikein — ja ellei, ei sitä mitenkään voitu tietää... Vaistomaisen toimintakyvyn katoamisen kustannuksella kehittynyt inhimillinen ajattelu on eräissä tietoisuuden kehitysvaiheissa johtanut vakaumukseen, että on oikein pakottaa lapsi toimimaan siten kuin vanhemmat näkevät hyväksi. Seuraavassa vaiheessa päädyttiin siihen päinvastaiseen ajatukseen, että lapsi itse kykenee valitsemaan sen mikä hänelle on parhaaksi. Johdonmukaisesti tulisi nyt seuraavassa tietoisuuden kehitysvaiheessa syntyä ajatus: tutkin havaintojeni ja ajatteluni avul-

la lapsen olemusta ja hänen kehityksensä lainmukaisuuksia, ja näin saavuttamani tiedon pohjalta johdan lapsen kunkin kehitysvaiheen edellyttämät toimenpiteet. Vaikka tätä periaatetta jo sovelletaankin lukuisissa Waldorf-pedagogiikkaa (Suomessa Steiner-pedagogiikka) toteuttavissa kouluissa, ollaan yleisesti vielä yrityksen ja erehdyksen menetelmän asteella koulujärjestelmän ja pedagogisten menetelmien valinnassa: lapsiin sovelletaan vahingollista dynaamisen tasapainon menetelmää ja jos sitten todetaan esimerkiksi lapsien laitostamisesta aiheutuneen liian negatiivisia seurauksia laitostamista vähennetään tietämättä lainkaan mistä loppujen lopuksi oli kysymys.

Vapautuaksemme yrityksen ja erehdyksen kurimuksesta, tavoitteisuuden ja mielihyvän, ajattelun ja tunteen ristiriidasta, on meidän saatava tietoa ihmisen *olemuksesta*, sillä vain tämän tiedon pohjalta voidaan rakentaa inhimillistä kasvua tukeva ympäristö. On opittava tuntemaan ihmisenä olemisen salaisuutta: mikä on ihminen, miten ja mitä kohti ihminen kehittyy? Näihin kysymyksiin ei älylliseen askarteluun rajoittunut yliopistotiede pysty vastaamaan. Emme myöskään suoraan lapselta kysymällä saa tietää minkälaisen ympäristön hän *tarvitsee*; enintään voimme saada tietää mitä lapsi *haluaa*, sillä tarvitsemisen ja haluaminen voisivat olla yhtä vain lapsien jo eläessä juuri hänelle sopivassa ympäristössä.

Täysimittainen ympäristön suunnittelu on mahdollista vain ihmisen koko olemusta koskevan tiedon perustalta. Ihmisen olemusta ja sen lainalaisuuksia koskevan yleisen tiedon pohjalta kasvattaja voi luoda lapsen yksilöllisten ominaisuuksien ja kulloisenkin kehitysvaiheen mukaisen fyysisen, sielullisen ja henkisen ympäristön. Tieteen on fyysisen maailman tutkimukseen kehitettyjen metodien *lisäksi* kehitettävä metodit myös sielullisen ja henkisen maailman tutkimiseksi. Tiede, joka on vuosisatoja nähnyt tarkoituksenaan ulkoisen luonnon valloittamisen, on johtanut ihmisen umpikujaan: luonto on nousemassa ihmistä vastaan. Pelastus voidaan löytää vain siitä, että tiede nyt alkaa tutkia ihmistä itseään, sitä olentoa, joka nykyisen kaaoksen on saanut aikaan. Tällöin on keskityttävä siihen, mikä *erottaa* ihmisen muusta luonnosta, ts. on tutkittava ihmisen sielullishenkistä olemusta. Tieteen piirissä on viime vuosisadalta

lähtien pyritty näkemään sielullishenkiset ilmiöt vain fyysisen maailman tai materian heijastumina. *Koko todellisuuden* saavuttamiseksi on tätä yksipuolista suuntausta täydennettävä sillä, että kyetään näkemään fyysis-sielullinen *henkisen ilmauksena*.

Todellisen tarkoituksensa voi tiede löytää vain selvittäessään ongelmia, jotka tähtäävät inhimillisen persoonallisuuden arvon kohottamiseen, sillä vain tältä pohjalta on mahdollista palauttaa luonnon ja ihmiskehityksen sopusointu. Ellei tätä sopusointua saada aikaan, ei myöskään voida luoda ympäristöolosuhteita, joissa kokonaisvaltainen ihmiskehitys lapsuudesta vanhuuteen olisi mahdollista.

Ihmiskehityksen periaatteet

Ihmisen sisäisten halujen ja ulkoisen välttämättömyyden välisen ristiriidan voittaminen työ- ja perhe-elämässä samoin kuin lapsenkasvatuksessakin on mahdollista vain siinä määrin kuin aletaan syvemmin ymmärtää ihmiskehityksen ja ihmisenä olemisen yleisiä periaatteita. Nykyäänkin ihmisen sielullisen kaksinaisuuden, vapauden ja välttämättömyyden ongelma on pyritty ratkaisemaan ihmisen ulkopuolisista lähtökohdista luonnontieteen metodein, jotka alun perin on tarkoitettu auttamaan elottoman luonnon tarkastelua, mutta jotka ihmisen kohdalla ovat osoittautuneet harhaanjohtaviksi. »Arvojen» — eli henkisten ja sielullisten tekijöiden sisällyttämiseksi tieteen piiriin on niitä yritetty saattaa mitattavaan muotoon esim. ilmaisemalla ne rahana. Jossain määrin on tämäkin lähtökohta antoisaa, mutta varsinainen uudistus voi tapahtua vasta kun suuntaudutaan itse ihmisen kokonaisolemuksen kehittämiseen ja luodaan tieteellinen metodiikka tämän mukaan. Ongelma on siinä, että nykyinen koulukasvatus tekee kaikkensa, että ihminen unohtaisi juuri ne kyvyt, joiden avulla tämän uuden tieteen harjoittaminen olisi mahdollista. Nykytiede perustuu yksipuolisesti älykkyyteen; uudelta tieteeltä on täyden ihmistuntemuksen saavuttamiseksi vaadittava taiteellisen-moraalisen mielenlaatua, minkä kehittyminen on mahdollista vain ympäristössä, jossa ihminen lapsena voi saada taiteellisia ja moraalisia virikkeitä. Tällöin ei ensisijaisena tavoitteena enää ole varhainen älyllinen kouliinnuttaminen, vaan älyn kehittäminen tapahtuu vasta sielullisuuden moraalisena ja taiteellisen perustan luomisen jälkeen.

Moraalinen ja sosiaalinen kasvatus ei tarkoita kuluneiden puheenparsien syöttämistä lapsen mieleen, vaan sitä että lapsi ensimmäisten elinvuosiensa aikana voi ympäristöön jäljitellen omaksua moraalisesta elämästä laadun. Se merkitsee, että lapsi kotonaan voi tuntea olemassaolonsa täysin turvatuksi. Tämän ymmärtämiseksi on välttämätöntä tarkastella lähemmin ihmisen ensimmäisiä elonhetkiä. Yleensä lapsen kehityksen vaikuttavina tekijöinä nähdään toisaalta geneettinen perimä ja toisaalta ympäristön vaikutus. Tämä jako perustuu kuitenkin eräältä osaltaan dualistiseen harhaan, sillä perimä, ruumiillisuus, ravinto ja koko laajempi ympäröivä maailma yhdessä muodostavat sen kokonaisympäristön, jota ihminen kehityskulkunsa aikana yhä enemmän valloittaa itselleen. Aluksi ihmisen »oman» fyysisen ympäristön muodostaa yksi ainoa hedelmöittynyt munasolu. Sen jälkeen ihminen valloittaa yhä enemmän ainetta omakseen kunnes koko fyysinen ruumis on lapsen »omaa». Aikana, jolloin kasvovoimat vielä ovat keskittyneet fyysiseen kasvuun, lapsi tarvitsee ensisijaisesti turvallisuutta, joka juuri on *moraalinen* elementti. Lapsen turvallisuuteen kuuluu, että ympäristössä on tiettyä pysyvyyttä ja jatkuvuutta, että siinä ei tapahdu järkyttäviä muutoksia, että lapsi voi tuntea kuuluvansa johonkin, että hänet täysin hyväksytään ja hänestä pidetään huolta. Näin lapsi saa kestävästi sielullisen perustan, jonka avulla hän myöhemmin elämässään voi kokea ja ymmärtää maailman moraalisesta olemuksesta. Tänä aikana on sosiaalisen perusyksikön, perheen, merkitys ensiarvoisen tärkeä.

Lapsi ja yhteiskunta

Sosiaalisen kehityksen alueella tapahtuu vastaavanlainen piirin laajentuminen kuin fyysisen kasvunkin alueella. Lapsi samaistuu ensin äitiinsä, ulottaa sitten sosiaalisen piirin isään saakka ja vähitellen jatkuu se monivaiheinen samaistusalueen laajeneminen, jonka vaiheina entisaikoina olivat vanhempien jälkeen isovanhemmat, suku, heimo ja kansa. Tietoisuustason kehittyttyä on nykyihmiselle mahdollista samaistua jo koko ihmiskuntaan, mutta samalla samaistumismahdollisuudet suppeampiin piireihin, kuten perheeseen, ovat häiriintyneet.

Älyllisyyden lisääntyminen elämässämme on johtanut perheenisien tarmon suuntautuu-

miseen yhä enemmän kohti sitä elämänaluetta, jolla älyllinen toiminta vallitsee, toisin sanoen kohti työelämää. Äidin kannalta tämä johtaa siihen, että älyllisesti rasittunut aviomies vieraantuu yhä enemmän vain kotona puuhailevasta vaimostaan, joka ei »ymmärrä» häntä ja hänen ongelmiaan. Kun vanhempien välillinen kommunikaatio näin heikkenee, on luonnollista, että myös perheenäiti tahtoo lähteä mukaan työelämään kilpailemaan miesten kanssa ja »tapaamaan ihmisiä», koska mies ei enää kykene välittämään hänelle ulkomaailman virikkeitä. Näin lapsi jää vaille kaitsijaa. Isä ja äiti uhraavat työpanoksensa yhteiskunnan hyväksi jolloin yhteiskunnan puolestaan on otettava huoli lapsesta. Näin muodostuu erityinen korvikeäitien ja -isien ammattikunta, jonka kautta yhteiskunta, jonka pitäisi olla vasta lapsen kehityksen viimeisimpiä emansipaatioalueita, joutuu liian varhain suoraan kosketukseen lapsen kanssa. Tämä suora kosketus on ihmiskehityksen alkuvaiheessa vahingollinen. Ensinnäkin lapsella ei ensimmäisen seitsemän elinvuotensa aikana ole pysyvää *kotia*, ei pysyvää äitiä joka on aina tarvittaessa paikalla, ei isää. Lapsi kokee ympäristönsä, ei moraalisena vaan epämoraalisena, jolloin ensimmäinen tärkeä tietoisuuden kasvun kehitysvaihe jää saavuttamatta. Kun yhteiskunta vastaa kasvatuksesta on väistämätöntä, että lapsesta tulee ideologisten valtapyrkimysten välikappale; vallassa oleva poliittinen suunta pääsee määräämään lapsen koulutuksesta ja se luonnollisesti tekee sen omien tavoitteittensa mukaan. Vain lapsen oma äiti ja isä — ja koulussa oma opettaja — *voivat* kyetä toimimaan puhtaasti lapsen omien kasvuedellytysten pohjalta kasvatustehtävässään.

Kun kehityksessään jo häiriintyneet lapset sitten astuvat kouluun, kohtaa heitä siellä yksipuolisesti älylliseen koulutukseen suuntautunut opetusohjelma. Kun lapset tässä sielullisessa kehitysvaiheessaan tarvitsisivat taiteellista, kuvanomaista suhdetta maailmaan, he eivät kykene elävästi kiinnostumaan älylliseen erittelyyn perustuvasta opetuksesta vaan häiriintyvät yhä enemmän. Eivät myöskään liian yksityiskohtaisten opetusohjelmien taakan alle väsyneet opettajat jaksa kiinnostua lapsista, vaan opetustapahtumakin jätetään ennalta ohjelmoitujen koneiden ja byrokratian vastuulle.

Varsinaisen intellektuaalisen kasvun aika

alkaa vasta taiteellisen vaiheen jälkeen puberteetissa, jolloin lapsi jo alkaa kyetä oma-kohtaisesti ajattelemaan ja muodostamaan itsenäisesti käsitteitä. Miksi ihminen ajattelee? Oppiakseen ymmärtämään maailmaa ja muodostamaan itselleen yhtenäisen maailmankuvan, jonka pohjalta hän sitten järkeään käyttäen kykenee toimimaan maailmassa itsenäisesti. Teini-ikäisten nuorten tulisi saada oppia elävää ajattelua, jonka avulla voi saada otteen maailman sisäisestä rakenteesta; nykyinen koululaitos ei kykene opettamaan tai osoittamaan tietä tähän elävään ajatteluun, vaan kannustaa ainoastaan rutikuivaan dogmaattiseen ja loogiseen erittelyyn. Tämän koulunkäynnin jälkeen ei »normaalilta» oppilaalta oikeastaan voisi odottaaakaan olevan käsitystä maailman moraalista olemuksesta — hän tuntee sen vain epämoraalisena; ei maailman taiteellisesta laadusta — hän tuntee sen vain epätaiteellisenä; eikä elävästä yksilöllisestä ajattelusta, koska hän tuntee vain abstraktin loogisen ajattelun.

Kouluvaiheen päätyttyä, kun ihminen tulee täysi-ikäiseksi, hänen pitäisi omaksumansa moraalistaiteelliseen maailmankuvaan perustuvan yksilöllisen ajattelunsa avulla kyetä itsenäiseen toimintaan yhteiskunnassa. Vasta kun kaikki nämä kolme sielun kykyä — luottamus maailman moraalisuuteen, taiteellisuus ja elävä ajattelu — on saavutettu, on ihminen kypsä tekemään omakohtaisia yhteiskunnallisia ratkaisuja. Nykyisin lapsi jo koulu-aikanaan joutuu käyttämään ratkaisuvalltaa asioihin, joiden käsittelyyn hänellä ei vielä ole edellytyksiä. Hän tottuu toimimaan »poliittisesti» jonkin omaksumansa ideologian mukaan, jolloin maailmasta tulee hänelle pelkkä abstrakti peli, jossa älykkäimmät, röyhkeimmät ja ovelimmat voittavat.

Koska terveen moraalisen mielikuvituksen kehitysmahdollisuudet yleensä onnistutaan pelkästään televisionkin avulla tuhoamaan jo varhaisessa vaiheessa, on tilanne vakava. Ratkaisu voi olla siinä, että saavutetaan uusi, *realistinen* suhde ihmiselämässä vaikuttavaan fyysiseen, sielulliseen ja henkiseen todellisuuteen. Tämän realismin mukaista olisi pyrkimys seuraavien vaatimusten *ymmärtämiseen* ja — toteuttamiseen: Äidin tulee pyrkiä hoitamaan itse lapsensa, isän on tässä tehtävässä palveltava äitiä ja yhteiskunnan on suojeltava perhettä. Tieteen on opittava ymmärtämään *ihmistä*. □

IHMINEN, AKUPUNKTIO JA TERVEYS

Vanhan kiinalaisen määritelmän mukaan ihminen on taivaan ja maan välissä. Kuten symboliset toteamukset yleensä tälläkin tarkoitetaan samanaikaisesti useampaa eri asiaa. Intialaistyyppinen ajatus hengen ja aineen (purushan ja prakritin) liitosta. Taivas, energisyys, tajuinen sulautuu maahan, aineelliseen, tajuttomampaan muodostaen elimistön, joka on enemmän kuin osiensa summa. Tämän psyko-somaattisen systeemin sisäinen harmoonisuus riippuu ensisijaisesti tajunnan eheytyneisyydestä. Ajatusten, tunteiden ja fyysisen ilmennyksen tasapainoisuus on eräänlainen ideaalitila, josta jokainen uneksii.

Ihmisellä on tiettyissä rajoissa mahdollisuus vaikuttaa omaan psyko-somaattiseen vuorovaikutussuhteeseensa. Hän voi halutessaan pyrkiä vapauttamaan itsensä kokonaisuuden kannalta ristiriitaisista ajatustottumuksista ja tunnetiloista ja vaikuttaa näin sisäeritykseen, vitaalikehonsa sähkökenttiin, sen kautta virtaaviin energioihin ja elimistönsä rakentamiseen. Suurimpana haittana tässä on se aineellisen maailman tosiasia, että energiat pyrkivät seuraamaan pienimmän vastuksen linjaa. Totutun ajatuksen toistaminen ja totutun tunnetilan herättäminen sujuu automaattisemmin, helpommin kuin uuteen tottuminen.

Taivaan ja maan välillä olemisella tarkoitetaan myös sitä tosiasiaa, että ihminen muodostaa *avoimen energiasysteemin*. Hän on kaikilla olemassaolonsa tasoilla jatkuvassa energiavirrassa, muodostaen eräänlaisen energioiden solmukohdan. Ihminen, avoimena energiasysteemiä toisaalta vetää jatkuvasti puoleensa tajunnantilojensa mukaisia energioita ja liittää elimistöönsä sen kanssa harmonisesti värähteleviä aineosasia. Toisaalta hän säteilee ympäristöönsä omille taajuuksilleen virittämiään energioita ja luovuttaa luonnon suureen varastoon itselleen tarpeettomiksi tulleet ainekset. Luonnon kemialliset prosessit muuntavat nämä ihmisen hylkäämät ainekset jälleen käyttökelpoisiksi. Tässä kohden törmäämme luonnollisesti saasteongelmaan, jonka perimmäisenä syynä on

ihmisen itsekäs älyn käyttö. Ihminen valmistaa vain omiin tarpeisiinsa soveltuvia aineyhdistelmiä. Luonto ei pysy mukana ja joudutaan tilanteeseen, jossa kahden osapuolen pitäisi kommunikoida keskenään, mutta toinen käyttääkin toiselle tuntematonta salakieltä.

Ihmisen energiakeho

Ihmisen energiakehon, vitaalikehon, bioplasmakehon, olemassaolo on jo tieteellinen tosiasia. Tästä ovat osoituksena mm. Kirlianmenetelmällä (suurtaajuuskentässä) otetut kuvat. Vitaalisen energian polariteetit (jang ja jin) näkyvät kuvissa oranssin-keltaisina (jang) ja sinertävinä (jin) sävyinä. Toistaiseksi ei kuitenkaan tiedetä mitä nämä tarkoittavat.

Kiinalaiset käyttivät jin-jang paria paitsi kuvaamaan energioiden ja sisäelinten laadullisia ja toiminnallisia eroja myös eri elinten ja ruumiinosien sijaintiin liittyvistä eroista. Esimerkiksi Pää on jang suhteessa muuhun kehoon. Selkä on jang ja rinta jin. Iho on jang ja sisäelimet jin. Tiettyä elintä vastaava energialinja, meridiaani (tsing) on jang suhteessa kyseiseen elimeen, jne.

Ihmisen energiakeho on ollut esimerkiksi joogan piirissä tunnettu jo ties kuinka kauan. Akupunktiolla ja joogalla on muuten hämmästyttäviä yhtäläisyyksiä. Joissakin joogakirjoissa puhutaan ihmiskehon energiavirroista — naadeista. Esimerkiksi Shiva samhitasan sanotaan: ”ihmiskehossa on 14 suura naadia, joissa praana virtaa”. Sattumalta akupunktiossa tunnetaan 14 meridiaania, joilla on omia pisteitä. Joogit luettelevat kehon selkäpuolella (jang) olevan Seitsemän suurta tshakraa eli energiakeskusta, joilla on omat sisäeritysrauhastuotteensa. Akupunktion avulla voidaan todennäköisesti näihin energiakeskuksiin vaikuttaa haluttuun suuntaan, koska jokaista keskusta vastaa kaksi meridiaania, olisi luonnollista olettaa toisen avaavan ja toisen sulkevan kyseisen keskuksen toimintoja. Esimerkiksi kurkkukeskusta (Vis-hudha Tshakraa) vastaa kilpirauhanen, jonka hormoneista tyroksiini liittyy solujen happiaineen vaihduntaan. Todennäköisimmin tämän keskuksen toimintoihin liittyvä meri-

diaanipari on keuhko-paksusuoli. Keuhkomeridiaanin osuus on selvio — paksusuoli-linja tulee mukaan esimerkiksi siten, että tämä linja hallitsee limakalvoja, joiden paksuudella on suora yhteys hapenottokykyyn.

Kurkkukeskus on ihmisen henkisesti luova keskus ja sen vastineena pallealinjan alapuolella on fyysisesti luova ristiluukeskus, joka liittyy sukurauhasiin. Tämä yhteys ilmenee hyvin selvästi esimerkiksi murrosiässä, jolloin sukurauhasten toiminnan tuloksena tai sen rinnalla tapahtuu muutoksia myös kurkussa. Eräs käytännössä usein esille tuleva seikka on kilpirauhasen toimintahäiriöiden yhteys seksuaalisuuteen. Liekkö sitten niin että naiset ovat emotionaalisemmin latautuneita, ainakin strumaa heillä esiintyy moninkerroin useammin kuin miehillä.

Muilla eetteriruumiin, bioplasmakehon energiakeskuksilla on omat linjansa ja omat kokonaisuuteen liittyvät toimintansa.

Viimeaikainen tutkimus on paljastanut tämän energiakehon olevan yhteydessä kosmisiin tapahtumiin. Tämä yhteys pelaa planeetan energiaruumiin välityksellä, jossa ihminen ui kuin kala vedessä. Esimerkiksi täysikuulla ihmisen energiakehon varaus on positiivisimmillaan ja tällöin se vetää voimakkaammin puoleensa negatiivisia ioneja, jotka kuten tunnettua ovat ensiarvoisen tärkeitä hyvinvoinnillemme. (Jotkut eivät tällaisen bioplasmaattisen ylienergisyyden vallitessa kykene nukkumaan.) Aruringonpilkuilla on todettu olevan suora vaikutus ulkoilmassa tapahtuvien kemiallisten reaktioiden nopeuteen. Esimerkiksi hyvät viinivuodet seuraavat auringonpilkkukausia. Tietyt ”astrologisesti pahat kulmat” planeettojen ja auringon välillä vaikuttavat mm. radiolähetysten kuuluvuuteen heikentävästi — miksi ne eivät vaikuttaisi myös ihmisiin, luonnon parhaisiin ”mittareihin”.

Erilaiset energiat

Lienee paikallaan tarkastella myös vanhaa kiinalaista oppia ihmisen energioista.

Muinainen energia on perittyä. Ihminen taa sitä syntymässään tietyn määrän ja tuhlaa sen elämänsä aikana. Se ei uusiudu. Kun se on loppu, seuraa kuolema. Tämän muinaisen energian vähetessä tiettyyn pisteeseen on turha yrittää parantaa ihmistä — siihen eivät riitä pisimmät ja paksuimmatkaan neulat.

Elämän pituus on siis ihmisestä riippuvainen sikäli, että hän voi käytellä tätä muinaista energiaa säästeliäästi. Tällä tarkoitetaan lähinnä mahdollisimman tasapainoista ja luonnon kanssa sopusoinnussa elettyä elämää. Esimerkiksi talvella kun energioita on vähän ihmisen tulisi hissutella hiljakseen. Energinen kesä on ihmisen normaalia toiminta-aikaa. Meillä tämä on käännetty päällelleen. Talvella paiskitaan töitä aina vatsahaavan rajamaille, joskus ylikin — kesällä lojutaan rannalla toimeettomana.

Ravitseva energia syntyy ravinnon mukana tulleesta puhtaammasta energiasta ja hengitysilman energiasta näiden yhdistyessä. Tämä yhdistyminen tapahtuu keuhkoissa, jonne ravinnon mukana tullut energia kulkee ns. kolmoislämpöelimen ylimmästä osasta. Tässä luonnollisesti törmäämme jälleen saasteongelmiin, mutta sivuutamme ne ja viittaamme ilmeiseen yhteyteen joogan kanssa. Kiinassa on olemassa hengityssairaalaita, joissa hengitysharjoitusten avulla vaikutetaan tämän ravitsevan energian laatuun ja vitaalikehon energiavirtauksiin.

Keuhkoista tämä ravitseva energia siirtyy keuhkomeridiaanille ja kulkee sitä pitkin ranteeseen, jossa sen laatu on pulssidiagnostiikan avulla luettavissa.

Suojeleva energia syntyy ravinnon mukana tulleesta karkeammasta energiasta. Sen värähtely on niin karkeaa, ettei se pysty kulkemaan meridiaaneja pitkin ja kiinalaiset sijoittavatkin sen ”ihon ja lihan väliseen tilaan”, jossa se ottaa vastaan ulkopuolelta tulevat hyökkäykset: kylmän, kuuman, tuulen, kuivan ja kostean sekä tasapainoittaa ja estää näiden vaikutuksia. Jos suojeleva energia on heikkoa, ihminen on altis kaikenlaisille tartunta- ym. taudeille. Akupunktiohoidossa nämä suojelevat energiat poikkeuksetta vahvistuvat.

Veri syntyy kiinalaisen käsityksen mukaan siten, että energia liittyy aineeseen ja muuttaa sen punaiseksi. Veri kiertää niin kaupan kuin siinä on energiaa. Kun energia poistuu syntyy tulppa. Aivan samoin kuin vesi lämmön lähtiessä jäätyy.

Veri oli ihmiskehityksen sisäeritysvaiheessa, jolloin hermosto ei vielä ollut kovinkaan kehittynyt, suoranainen elämän neste. Energiakeskusten kautta tulleet energiat virtasivat sisäeritysrauhasten kautta vereen ja tämän välityksellä kaikkialle elimistöön. Painopis-

teen siirtyessä enemmän hermoston kehittämiseen veren merkitys muuttui vähemmän ratkaisevaksi.

Energioiden kierto

Energioilla on omat rytminsä — ne toimivat tiettyjen lainalaisuuksien puitteissa. Näitä rytmejä pyritään käyttämään hyväksi akupunktiossa. Puhutaan tietyistä akupunktiolaeista.

Ensinnäkin on erotettava toisistaan kaksi energiakiertoa: pintakierto ja syväkierto.

Pintakierto kuvaa energioiden sirkadista (vuorokauden sisällä tapahtuvaa) rytmillistä vaihtelua. Kukin meridiaani on maksimitoiminnassa pari tuntia vuorokaudessa. Kierroksen katsotaan alkavan yleensä keuhkolinjasta, joka toimii klo 03—05. Tätä seuraa pakusuoilinja 05—07, vatsalinja 07—09, pernahaima 09—11, sydän 11—13, ohutsuoli 13—15, rakko 15—17, munuainen 17—19, sydänpussi 19—21, kolmoislämpö 21—23, sappirakko 23—01, ja maksa 01—03. Ja sama uudelleen aina vuorokausittain.

Tässä kierroksessa jokaista linjaa edeltävä linja on kiinalaisittain ”äiti” vastaavasti kyseinen linja itse on ”poika” suhteessa tuohon ”äitiin” ja ”äiti” suhteessa sitä seuraavaan linjaan. Tämä on ns. *äiti-poika-laki*. Jos poika on heikko vahvistetaan äiti, jos poika on ylitoiminnassa rauhoitetaan äiti.

Toinen tähän pintakiertoon liittyvä laki on ns. *yö-päivä-laki* joka perustuu maksimitoimintaan ja minimitoimintaan. Esimerkiksi maksalinjan vahvistaminen (toiminta aika klo 01—03 yöllä) ilman muuta rauhoittaa vastaavaan aikaan päivällä toimivan linjan, joka on ohutsuoli.

Syväkierto liittyy läheisemmin sirannuaaliiseen (vuoden sisällä tapahtuvaan) rytmilliseen vaihteluun. Tästä käytetään myös nimitystä elementtikierto.

Kiinalaiset jakoivat kaiken viiteen elementtiin: puu, tuli, maa, metalli ja vesi. Nämä elementit edustivat mm. eri vuodenaikoja. Kevättä vastasi puu... puuelementin jin-elin on maksa ja jang-elin sappirakko. Esimerkiksi mielentiloista maksa liittyy masennukseen. Akupunktioteorian mukaan ei siis ole mikään ihme, että itsemurhia tehdään eniten keväisin, jolloin ihmiset yleensä ovat masentuneimmillaan.

Ennakoltaehkäisyssä elementtikierto on

avainasemassa. Esimerkiksi talven lähestyessä pitäisi munuaislinjojen toimia kunnolla, jotta välttyttäisiin kylmän aiheuttamilta sairauksilta. Joskus tavallisessa terapiassakin joudutaan odottelemaan vuodenaikoja. Etenkin kroonisissa vioissa saattaa olla kätevintä suorittaa neulakuuri lähellä tietyn elementin toiminta-aikaa.

Terveysden ylläpitäminen

Terveys on elimistön ja mielen kokonaisvaltainen tasapainotila. Mitään itsenäisiä sairauksia sellaisenaan ei olekaan, on vain sairaita ihmisiä, sairaita elimistöjä. Kiinalaiset sanovatkin, että kaikki sairaudet voidaan parantaa, mutta kaikkia ihmisiä ei. Tästä käy selvästi ilmi esimerkiksi mielentilan ja tiettyjen ravintotottumusten osuus.

Toinen mielenkiintoinen seikka on kysymys koko touhun kannattavuudesta. Vanhat pyhimyksinä pidetyt tietäjät kuuluvat oppilailleen sanoneen: ”Älkää parantako sairaita — älkää leikkikö sairauksien kanssa, saatte ne muuten itse. Opettakaa niitä, jotka eivät vielä ole sairastuneet.” Terveys on hyvin pitkälle ihmisen oma asia. Asennoituminen, jonka mukaan ihminen saa tehdä mitä lystää ja korjauttaa virheensä jollakulla toisella tai jonkin kemiallisen aineen avulla, on ajalle tyypillinen. Terveys on laajempi asia kuin mitä yleensä ajatellaan — siihen sisältyvät myös terveet sosiaaliset suhteet ja terve taloudellinen tila.

Akupunktiossa ei välttämättä pyritä nimeämään sairautta. Energialinjojen toimintahäiriöt paljastuvat usein kokonaisina oireyhtyminä. Joskus saattavat samasta syystä johtuvat viat vaihdella. Esimerkiksi ihmisellä saattaa maksan toimintavajavuuden vuoksi olla tiettyssä elämänsä vaiheessa migreeni, joka sitten vaihtuu esimerkiksi ihottumaksi. Akupunktion mukaisesti hoito on kummassakin tapauksessa suunnilleen sama — maksan vahvistaminen.

Klassinen akupunktio toimi etupäässä sairauksien ennaltaehkäisemiseksi. Hyvä lääkäri auttaa jo ennenkuin sairaus on kehittynyt nupuksi, huonon on odotettava oireita. Vanhassa Kiinassa lääkäri sai palkkansa niiltä päiviltä, jotka potilas vietti terveenä. Potilaan sairastuttua lääkäri joutui omasta pussistaan pulittamaan hoitokulut — lisäksi luonnollisesti palkanmaksu lopetettiin. □

Jung Jumalten häissä

C. G. Jung: Job saa vastauksen. Otava 1974

Tietoisuuden historia on taas kääntynyt sille puolen akseliaan, josta nähdään rationaalisen, loogisen ja materialistisen tiedon illuusio. Tiede on osoittautunut olevansa kenen tahansa käytettävissä mihiin tahansa tarkoituksiin. Ilotalosta on tullut surutalo. Turha on edes käydä luettelemaan tieteellisen tiedon ja länsimaisen tuotanto- ja kulutusyhteiskunnan synnyttämiä epäsiikiöitä. Tiede on pettänyt meidät ja nyt käännämme katseemme niihin suuntiin, jotka positivistisen tieteen orjilta ovat jääneet koskemattomiksi.

Idän uskonnot, mystiikka, magia, astrologia, mytologia, lentävät lautaset, yliaistillinen havaitseminen, henkien manaaminen villitsevät kansaa bingon ja loton ja toton ohella. Eikä yhteiskuntamme mielenmuokkauskoneisto suinkaan malta olla käyttämättä uutta ja jännittävääkin rahanlyöntimenetelmää. Alkemia on myös kaupallisen massakulttuurin alkemiaa: tyhjästä lyödään kultaa. Tämä uusi kulta ei kuitenkaan ole sen parempi kuin se vanha kunnan kulta. Tietoisuuden ohjaamisen ja muokkaamisen muodot ovat saaneet eksoottiset nimet: itse koneisto pyörii ennallaan.

Jung on siitä sopiva opas rationaalisen järjen toiselle puolelle, että hän on itse kulkenut tiet alitajuntaan, unien maailmaan, häiriytyneeseen ja vääristettyyn mieleen, idän uskontoihin ja keski-ajan länsimaiseen salatietoon. Jung ei koskaan matkallaan hylännyt kahta tienviittoa: harkitsevaa, järjellistä suhtautumista mitä mielikuvituksellisimpiin järjeltä salattuihin ilmiöihin, ja käytännön elävää kosketusta niihin ihmisiin, jotka joutuivat omalle järjelleen vieraiden ja sitä uhkaavien varjojen kanssa painiskelemaan.

Jungin kirjoitukset ovat itse asioita kokeneen, ihmisen mahdollisuuksiin ja mahdolltomuuksiin avoimesti suhtautuvan ja käytännön elämänkysymysten yhteydessä pysyvän henkilön järkipäristä ajattelua järjenkieltävistä ilmiöistä. Hän tarjoaa vettä salaisuuksien lähteestä, eikä eksytä hämmennyksiin joutunutta tuntemattomien varjojen autioon taloon.

Job saa vastauksen kuvaa kysymyksiä, jotka heräävät tietoisuuden joutuessa vastakkain itseään voimakkaamman tuntemattoman voiman, Jumalan kanssa. Jung ilmentää Jobin, Jeesuksen ja Johanneksen muodossa uskonnollisen kokemuksen kehittymistä, sisäisiä ristiriitoja ja mahdolltomien ristiriitojen ylittämistä.

Jobin kysymys on: miksi kaikkietävä ja täyd-

linen Jumala syökee hänen ohjeidensa mukaan eläneen Jobin kärsimyksen kuiluun? Jobin kysymys ilmaisee uskonnollisen kokemuksen perustavanlaatuisia ristiriitoja. Jung sanoo: "tulokoon sanoiksi järkytys, jonka koemme kun Jumalan hurjuus ja raakuus peittelemättä puhkeaa silmiemme edessä."

Kun ihmiset muuttuvat, muuttuu Jumala; kun Jumala muuttuu, muuttuvat ihmiset. Jobin kysymys muuttaa Jumalan. Job jää odottamaan vastausta, jota hänen maallisen onnensa palauttaminen ei hänelle vielä antanut. Jung kehittää nerokkaasti ihmisen ja jumaluuden suhteen muutoksia. Nämä kiteytyvät Raamatussa Jeesuksen hahmoon, Jumalaan joka tuli ihmiseksi jotta hyvittäisi Jobin kärsimyksen ja toteuttaisi jumaluuden ja ihmisyyden pyhän yhteyden. Myös Johannes on uskonnollisen tietoisuuden kehityksessä virstanpylväs. Jung vertaa Johanneksen kirjeitä, joiden sanomana on *Jumala on rakkaus*, ja Johanneksen ilmestystä, jossa *Jumalan viha* hävittää maailman jättäen jäljelle vain ihmisten rippeet.

Jung korostaa koko ajan kirjassaan Jobin alkuperäistä kysymystä ja tarkastelee, miten myöhempi uskonnollinen tietoisuus Jeesuksen ja Johanneksen kokemuksessa siihen vastaa. Jungin kirjaa voi suositella niille, jotka haluavat nähdä, miten länsimainen uskonnollinen tietoisuus on yrittänyt vastata niihin kysymyksiin, joita nyt suunnataan idän uskontoihin ja mystiikkaan. Jung on oman kokemuksensa ja tietonsa nojalla eräs niistä harvoista henkilöistä, jotka pystyvät pitämään silmänsä auki tyypistämättä huomiotaan vain länsimaisen kirkkoteologian kuivaan spekulatioon. Kärsimys ja paha, ilo ja hyvyys eivät ole teologien monopoli, vaan jokaisen ihmisen tietoisuuden kehityksessä vastaan tulevia peruskysymyksiä.

Jorma Eronen

HYVÄ KATSAUKSEN LUKIJA

Tämä numero on lähetetty kaikille Katsauksen viime vuoden tilaajille. Moni on kuitenkin unohtanut uusia tilauksensa täksi vuodeksi.

Katsaus 2 · 75 ilmestyy maaliskuussa. Sitä emme voi enää lähettää ilmaiseksi, joten uusinet tilaukseksi pikaisesti. Siten varmistat Katsauksen tulemisen keskeytyksettä. Tilausmaksun 22 mk voi maksaa suoraan ps-tilille 715 56-0.

Irtonumero 4 mk

Katsaus 1 • 75

Sisältö:

MIKKO LAAKSONEN ja RAIMO RUOTTU	3	Verot ja tulonjako
JUSSI RAUMOLIN	9	Inflaation syistä ja seurauksista
SEPPÖ KYKKÄNEN	17	Inflaatio ja tulopolitiikka
KYÖSTI PULLIAINEN	18	Poliittisen taloustieteen käsitteistä
MATTI KUUSELA	20	Lapsi, perhe ja yhteiskunta
RAIMO LINDROOS	24	Ihminen, akupunktio ja terveys
JORMA ERONEN	27	Jung jumalten häissä

Liitteenä Kriittisen Korkeakoulun kevään ohjelma (keskiaukeamalla)